

A. P. ΡΑΓΚΑΒΗ (*)

ΕΜΙΣΤΟΙΜΑΙΑ ΠΕΡΙ ΠΟΗΣΕΩΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Φίλτατε Κύριε

Ἐκ Βερολίνου

Ἔλαβον τὴ χειρόγραφον τῶν ὑμετέρων ποιημάτων, καὶ σὰς; εὐχαριστῶ δι' ἣν ἡ ἀνάγνωσις αὐτῶν μοι ἐπροξένησεν εὐχαρίστησιν. Ἡ γνώμη μου, ἐπειδὴ εὐκρεστέσταθε νὰ μοι τὴν ζητή-

(*) Σημ. Διευθ. Ὁ ἡμέτερος ἐν Βερολίῳ σεβαστὸς πρεσβυτέρης κ. Α. Ρ. Ραγκαβῆς, ὁ κατ' ἅπαν τὸ πανελληνιον καὶ τὸν καθόλου ἐπιστήμονα κόσμον γνωστὸς τῶν γραμματικῶν ἱερογάντης, εἰς τῶν πρώτων ἐνθέριμων ὑποστηρικτῶν τοῦ ἡμετέρου περιοδικῆς, τιμῶν ἡμῶς διὰ τῆς σοφῆς αὐτοῦ συνεργασίας, ἀπέστειλεν ἡμῖν τὴν ἐπιστολιμαίαν ταύτην διατριβήν, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἀποστολῆς ποιήσεων φίλου ἡμῶν, πρὸς ὃν ἀπευθύνεται ἡ διατριβὴ αὕτη. Ὁ σεβαστὸς λόγιος ἀνὴρ διετίθεσεν ἡμῖν τὴν διατριβὴν ταύτην διὰ τῆς εἰς ἐπιστολῆς:

«Κ Ὑ ρ ἰ ἔ μ ο υ .

Πρὸ πολλοῦ θημάσαι ἐργασίαι μ' ἐκόλυσαν τοῦ νὰ σὰς γράψω, ὡς ἤθελον, καὶ νὰ σὰς δώσω τι δείγμα τοῦ ἐνδιερέοντός ἐμοῦ διὰ τὴν καλὴν ὑμῶν ἐπιχείρησιν τοῦ νὰ διαχέητε τὰ φῶτα εἰς τὴν φάραν ὑμῶν πατρίδα διὰ περιοδικῶν τερπνῶν συγγραμμάτων.

Καὶ σήμερον, στερούμενος ἄλλου τιδὸς λόγου ἀξίου καὶ καιροῦ πρὸς σπουδαίαν ἐπασχόλησιν, σὰς τέμνω τὰς ὀλίγας ἐγκλείστους παρατηρήσεις δυναμένας ἴσως νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τινὰς τῶν παρ' ἡμῖν εἰς τὴν ποίησιν ἐπιδοκίμωνων.

Μετὰ πάσης ὑπολήψεως

Ὁλωσ πρόθυμος

(ὕπερ.) Α. Ρ. Ραγκαβῆς

Ἐν Βερολίῳ τῇ 9)21 Ἀυγούστου 1884.»

σητε, ἐστὶν ὅτι κέκτησθε τὰ δῶρα τῆς φαντασίας καὶ τοῦ αἰσθημάτος εἰς βαθμὸν ἰκανὸν ὥστε ἡ Ἑλλάς νὰ περιμένῃ ἐν ἡμῖν δόκιμον ποιητὴν. Χωρεῖτε θαρρόντως εἰς τὴν πρὸς τὸν Πιρνασσόν, καὶ φρονιάσατε μόνον ἐπὶ περὶ ἀναγκαίων τινῶν ἐφοδίων, ἅτινα, δευτερεύοντα ἴσως, ἀλλ' εὐχ' ἦτοον ἀναπόφευκτα καὶ πᾶσαν προσοχὴν καὶ ἐπιμέλειαν ἀπαιτοῦντα, εἰσί, κατ' ἐμὲ, τρία τινά, ἡ διάπλασις τοῦ ποιητικοῦ ἔργου, ἡ γλῶσσος καὶ ἡ στιχοιουργία. Ὡς εἰς πᾶσαν τέχνην οὕτω καὶ εἰς τὴν ποίησιν, δὲν ἀρκεῖ ἡ ἀντίληψις μόνη, ὅσον μεγαλοφυῆς καὶ ὑποτεθῆ, ἀλλὰ προσοικατεῖται καὶ ἡ ἐντέλεια τῆς ἐκτελέσεως ἵνα τὸ προϊόν ἐνδειχθῆ ἄριστον, καὶ ἀξίον τοῦ νὰ καταταχθῆ ἐν τοῖς καλλιτεχνήμασιν.

Ὡς πρὸς τὴν διάπλασιν τῶν ποιημάτων καὶ τὴν διαρρύθμισιν τῶν μερῶν πρὸς τὸ ὅλον, τὴν ἀνάγκην αὐτῆς; βεβαίως; ὑμεῖς; δὲν παραγνωρίζετε. Ἡ ἐπιδέξις; χρῆσις τῶν ὠριωτέρων χρωμάτων δὲν ἀπαλλάττει τὸν ζωγράφον τῆς ἐπιμελείας περὶ τὴν ἀκριβείαν καὶ τὸ κάλλος τοῦ διχρωμάκτου. Ἐλευθέρως ἐστὶν ἕκαστος νὰ γράφῃ ὅ,τι καὶ ὅπως θέλει; ἀλλὰ καὶ τίς δὲν εἶν' ἐλεύθερος νὰ μὴ ἀναγινώσκῃ τὰ κακῶς γυρογραμμένα, ἢ ἀναγνούς, νὰ τὰ καταδικάζῃ; Ἐπάρχουσι κανόνες καλλιαισθησίας, ὑπὸ τῆς φύσεως; ἐπιβαλλόμενοι, εὖς; ἀποινί δὲν δυνάμεθα νὰ πασμελώμεν. Ἄν κινῶμεν νὰ παραγάγωμεν τι ἀξίον ἐπιδοκιμασίας, πρέπει ἢ ν' ἀνευρίσκωμεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἰδίᾳ ἡμῶν αἰσθήσει καὶ κρίσει, ἢ, ἀν' δι' ἀμβλύτητα ἢ ἀπειρίαν αὐτῶν τοῦτο ἀδυνατῶμεν, ν' ἀρωμίμεθα αὐτοὺς ἐκ τῶν ἀφροισμῶν τῶν τῆς; κριτικῆς; ἐπιστήμης; μεγάλων νομοθετῶν. Ὁ Ἀριστοτέλης; ἀπαιτεῖ τρεῖς ἐνώτητας; παρὰ τοῦ δραματοποιῶν. Μετὰ τὴν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν τελειοποιῆσιν τῆς; ἀκινῆς; διακοσμήσεως, αἱ τρεῖς ἐνώτητες δὲν φαί-

ληκτεί πέτρα—μέτρα ὠφειλον—ἐξώφυλλον, οὐχὶ δὲ καί, ὡς εἰς τῶν ἡμετέρων ποιητῶν ἀδείας καὶ ἐσφαλμένως ἐγράψα γέλωτα—ἔρωτα.

Ως δὲ πρὸς τοὺς εἰς τὴν λήψαν τονιζομένους στίχους, ὁ κανὼν ἀπαιτεῖ νὰ ὁμοιοκαταληκτῆ ὀλόκληρος ἡ τελευταία συλλαβή, οὐχὶ μόνον ἀπὸ τοῦ τονιζομένου φωνήεντος, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ προηγούμενου καὶ μετ' αὐτοῦ συλλαβιζομένου συμφώνου ἢ συμφώνων. Οὕτω π-η-γ ἢ οὐχί—ἀρ-ε-τ ἢ, ἀλλὰ—σι-γ ἢ π-ι-σ-τ ὃς οὐχί—α ὁ τ ὃς, ἀλλὰ—χ ρ η-σ τ ὃς

Ἡ ἀσχηρότης τοῦ κανόνος τούτου, τοῦ τὴν ὀξυτόνον μάλιστα ὁμοιοκαταληξίαν ἀφορώντος μέρους αὐτοῦ, οὐδὲν παράδειξον ἂν παρέχῃ πράγματα τοῦ ἀδεισιωτέρου, ἐξανισταμένου καὶ ἐρωτάσι διατὶ ἀρχ τοῖς ἐπιβάλλεται;

Ἡ πρώτη ἀπάντησις ἐστίν, ὅτι, ἂν ἔχη δυσκολία, ἡ ὑπερνίκησις τῶν δυσκολιών ἐστὶ τοῦ καλλιτέχου ὁ θρίαμβος καὶ τὸ γνῶσιμα. Ἄλλὰ καὶ αἱ δυσκολίαι αὗται δὲν ἐπενοήθησαν ἄνευ λόγου καὶ χαιρικός, ἀλλὰ παραμυρτοῦσι τῆ φῶσι τῆ γλώσσης, καὶ ἐκονοιοῦσαν πρὸς αὐτὴν ὑπὸ τῶν πρώτιστων τῆς ἡμετέρας στιχογραφίας καλλιτεργητῶν. Αἱ δύο τῆς προπαραλήγουσης καὶ ἡ μία τῆ τῆς παραληγουσας τετοιμημένφ φωνήεντι ἐπόμεναι συλλαβαὶ ἐγκολάπτουσιν αὐτὸ, ἀκούοντες ὑπ' αὐτῶν κεχρωματισμένον, εἰς τὴν ἀκοὴν καὶ τὴν μνήμην τὸ τῆς λαγούσης ὅμως ἐστερημένον τῆς τοιαύτης ἐπικουρίας, λαμβάνει τὸν χρωματισμὸν αὐτοῦ ἐκ τῶν προηγούμενων καὶ ὀλόκληρος ἡ συλλαβὴ προσβλάθει τὸ οὐς ὡς εἰς μόνος σύνθετος φθόγγος. Οὕτω διάφορον ἐπ' αὐτῆς ἀποτελοῦσιν ἐντύπων αἱ καταλήξεις πολ-λ-ἀ καὶ χ-α-ρ-ἀ, ν-α-ὸς καὶ κ-α-ι-ρ-ὸς, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν πολ-λ-ἀ καὶ κ-α-λ-ἀ, ν-α-ὸς καὶ θ-ε-ὸς.

Ἀρκεῖ δ' ὅμως καὶ ὅτι οἱ ἀριστοὶ καὶ πλείστοι τῶν ποιητῶν ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν δυσχερεῖαν ταύτην, διὰ πολλῶν χιλιάδων εἰς τὸν θριαμβευτικῶς αὐτῆν ὑπερνίκησαντες, ἵνα αὐτὴ ἀποβῆ τοῖς πᾶσιν ὑπογεωμετρικῆ διότι ἐζητῶν νὰ ὑπεκρύψῃ αὐτὴν οὐδὲν θὰ πείσῃ ὅτι δὲν πράττει τοῦτο εἰς ἀδυναμίαις, τῶν λοιπῶν ὑπολειπομένων. «Οἱ δὲ γε ἐγκαταλειπόμενοι οὐ στεφανεύονται» ἀστεφάνωτος δὲ ποιητῆς ἐστὶ τῆς Μούσης ἀνάσιος, καὶ προτιμώτερον αὐτῶ νὰ ἐγκατελίπῃ τὸ στάδιον.

Οἱ ἀνίκανον νὰ περκαλοῦθησασιν ἴσφ θήματι τοὺς δοκιμωτέρους ἐπικλοῦνται τὸ περκαδειγμα τῶν ξένων γλωσσῶν, μὴ διαφῶντες τὴν κατὰ τοῦτο τῆς ἡμετέρας ὑπεροχὴν. Ἡ Ἱταλικὴ, διὰ σπάνιν ὁμοιοκαταληξιών, ἀναγκάζεται νὰ περιορίζηται εἰς μόνον τὴν συνήχησιν τοῦ τελικοῦ φωνήεντος, καὶ ταῦτα; τὴν χαλαρὰν ὁμοιοκαταληξίαν ἐφήρμοσε δυστυχῶς εἰς τοὺς μουσολήπτους ὕμνους αὐτοῦ ὁ δοκιμῶνος Σολωμῶς, ἔεκα τῆς τότε πολιτικῆς θέσεως τῆς

πατρίδος του ἐγκρατέστερος ὢν τῆς Ἱταλικῆς γλώσσης ἢ τῆς Ἑλληνικῆς, καὶ ὑπὸ τὴν κατὰ τοῦτο ξενικὸν αὐτοῦ μανθῶσαν ζητούσιν ἄστυλον πολλοὶ ἐκρυτοὺς νομίζοντες ποιητᾶς, ὢν τοὺς πλείστους; ποτὲ ἀκτίς δὲν ἐθέριμανε τοῦ Ἀπόλλωνος.

Καὶ ἡ γαλλικὴ τὸ αὐτὸ πάσχει ἀλλ' ἀνεκαθεν διέκρινε μεταξὺ πτωχῶν ὁμοιοκαταληξιών καὶ πλουσιῶν, τῶν καὶ πρὸ τοῦ ληκτικοῦ φωνήεντος τὸ αὐτὸ συμφῶνον ἔχουσῶν, καὶ ἐπ' ἐσχάτων οἱ δοκιμωτέροι τῶν ποιητῶν ταύτας μάλιστα ἐπιτιθεύονται νὰ μεταχειρίζονται.

Περ' ἡμῖν λοιπὸν, οἵτινες ἔχομεν τὸν κανὼνα τούτον, καὶ, ὡς ἐκ μυριστίων παραδειγμάτων ἀποδεικνύεται, δυνάμεθα νὰ τὴν ἐφρημίζωμεν, ὁ εἰς αὐτὸν προσκρούον στιχογράφος ἐστὶ οὐχὶ κρείττων τοῦ εἴτε ἐκ ψευδοῦς συστήματος; εἴτε ἐξ ἀμαθίας ἀνορθογραφούντος; λογιώτατος, καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ δὲν δύνανται νὰ θεωρῶνται ἢ ὡς καλλιτεχνικῆς ἐξεργασίας τερούμενα καὶ ἀδόκιμα.

Εἶδη τινὰ ποιήσεως ἐκέρθη ὀρθότερον νὰ γράφονται ἀνομοιοκαταληκτικῶς, ἰδίως τὸ δραματικόν, ὡς τὸν συνήθη διάλογον μᾶλλον ἀπομιμούμενον. Καὶ λυρικᾶ δὲ ποιήματα ἄνευ ὁμοιοκαταληξίας περ' ἡμῖν ὁ Καλβὸς λαμπρὰ ἐπιχούρησεν. Ἄλλ' ὅπου ἐλλείπει αὐτῆς τὸ χαιρικότατον κόσμημα, ἐκεῖ μάλιστα ἀνάγκη νὰ καταβάλληται μετρίως ἐπιμέλεια περὶ τὸ τοῖς στίχοις μόνον ἐναπολειπόμενον, τὸ τῆς ῥυθμικῆς διαθέσεως. Πρὸ πάντων δὲ τοῦτο ῥητέον διὰ τὸν Ἰκμβικὸν τρίμετρον, ὅστις ἀπὸ τινος, ἐκ τῆς ἀρχαιότητος ἀναστὰς, ἐπεκράτησε περ' ἡμῖν ὡς ὁ τοῦ δραματικοῦ διαλόγου. Τούτον πολλοὶ μετὰ χροῆς ἠσπάζοντο, ὡς ἐλευθερωτὴν ἀπὸ τῶν ὀχληρῶν δεσμῶν τῆς ὁμοιοκαταληξίας, καὶ ὑπολαμβάνοντες ὅτ' ἂν κατεστῆρῃνον ἀτελειότητος ἀνὰ εἰς ἰάμβους κατὰ σειρὰν, ἐστιχοῦργου ὡς Σοφοκλεῖς, ἀπέσειον καὶ τῆς τομῆς τὸν ζυγὸν, ἦν ἡγνόουν ἢ ἦν ἐκαίριον, καὶ ἐγράφον ὅτι παντὸς πεζοῦ λόγου ἦν ἀρρυθμώτερον καὶ μονοτονώτερον.

Ἐν γένει συμπεραίνω λέγων ὅτι κατηχηκαμένοι οὐδέτις ἐστὶ νὰ γράφῃ ποιήσιν καὶ νὰ στιχογραφή, ἀλλ' ὅστις, εἴτε ἐκ τῆς μούσης; εἴτε ἐκ περιφιλικῆς ὀρώμενος, νομίζει ἐκρυτὸν κεκλημένον εἰς τοῦτο, ἢ καὶ ἐν ἀπλοῦ ἀθροῦματος μένει ἂν τοῦτο ποιῆ, πρὲς τὴν νὰ ἐνθουμήται ὅτι, ἀπτόμενος τῆς ὑπεράτης καλλιτεχνίας ἐν τῇ φιλολογίᾳ, πρᾶπει κἄν τοὺς κλονῶνς αὐτῆς νὰ γνωρίζῃ καὶ ἐφαρμόζῃ, δι' ἣ καὶ ἐνθαρρύνω Ἰμαξ; βλέπων ὅτι περὶ τοῦτο ἀξιεπικίως φιλοτιμεσθε.

A. P. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

ΠΑΡΑΠΤΩΜΑ καὶ ΤΙΜΟΡΙΑ

(Ἦρα φυλλ. 9ον)

Συνέχεια τοῦ Κεφαλαίου Β'. (α)

Ὅσον λοιπὸν ἀλλότρια, ὅσον ἀσχετα πάντα ταῦτα ἐκ πρώτης ὄψεως καὶ ἂν φαίνονται, πράγματι ὅμως δὲν ἔχει οὕτως. Ὅταν ἐσκιαγραφῆσμεν τὸ πρῶτον τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἥρωος τοῦ ἱστορήματος ἡμῶν τοῦτον εἰπομεν ποιητὴ ἦσαν αἱ ἰδέαι αὐτοῦ καὶ ποῖα τὰ αἰσθητά του περὶ πατρίδος. Ἐπειδὴ δὲν ἤμυον ἐνταῦθα, μὴ θέλοντες δὲ ἢ ἔστω μὴ θυνάμενοι εἰς γενικὴν καὶ λεπτομερῆ τῆς Κωνσταντινουπόλεως περιγραφὴν νὰ προβῶμεν, ἐνομίσαμεν εὐλογον νὰ εἰπωμεν ὅτι μὲν ὅσα περὶ αὐτῆς ἀνωτέρω εἰπομεν, πρῶτον, διότι ἐν Κωνσταντινουπόλει μέλλει νὰ λάβῃ τὸ τέλος αὐτῆς ἡ ἱστορία ἡμῶν αὕτη, καὶ δεύτερον, ὅπερ καὶ πρώτιστον, ὅπως ἐτι μᾶλλον τὸν ἥρα ἡμῶν γνωρίσῃτε, ἀφοῦ ἐπ' αὐτῶν τῶν ἀντικειμένων τοιουτοτρόπως καὶ ἐκείνους ἠσθάνετο, ἐφρόνει καὶ ἠλπίζεν.

Ὁ Θάνατος ἠγάπησε τὴν Ἑλένην μεθ' ὅλης τῆς θυνάμενος τῆς ψυχῆς του, μεθ' ὅλης τῆς θερμότης καρδίας του, ὡς ἀγαπᾷ ὁ ἄνθρωπος τὴν πρώτην φορὰν, τὴν πρώτην γυναῖκα καὶ εἰς τὴν πρώτην νεότητά του. Ἀφοῦ ὅμως ἡ Ἑλένη ἀφῆκε νὰ κρημιοθῇ ὁ νὰός του ἔρωτός των, ἀφοῦ ἐμερίμνησε νὰ ἀρσῶσθ' τ' ὄνομά της ἐκ τῆς καρδίας τοῦ συζύγου της, ἐπόμενον ἦτο τὸ φιλεθρον καὶ ἡ ἀγάπη, αἱ πόθοι καὶ αἱ ἐλπίδες τοῦ Θάνατος ἐπὶ τοῦ τέκνου αὐτῶν καὶ τῆς πατρίδος ἀποκλειστικῶς νὰ συγκεντρωθῶσιν ὅλα.

Ὅταν ἠπίστησεν αὐτῆ ἡ Ἑλένη, ὁ Θάνατος ἠσθάνθη ὡς ἐάν ἀπέσπῃν ἀπ' αὐτοῦ τὸ ἡμισυ τοῦ ἑαυτοῦ του, ἢ δὲ ἐνεκα τούτου ἀνοιχθεῖσα ἐν τῇ καρδίᾳ του πληρῆ ἐφαίνετο φεβρὰ καὶ ἀνάταος, διότι, ἡ ἐν αὐτῇ ἐμπηχθεῖσα ἐκείνη ἀκῆα δὲν ἄφινεν αὐτὸν οὔτε στιγμὴν νὰ ἠσυχάσῃ, οὔτε στιγμὴν νὰ λησμονήσῃ τὴν ἐπισυμβῆσαν αὐτῷ συμφορὰν. Δὲν γινώσκωμεν τί θὰ εἶδεν ἂν τὸν θανάτον νὰ ἐπανορθωθῇ τὸ λάθος τῆς Ἑλένης, καὶ νὰ ἐπανακτήσῃ, ὅτι ἀπώλεσεν. Ἄλλὰ τοῦτο ἦτο ἀδύνατον, ἦτο, δυστυχῶς, ἀδύνατον! Προσπάθει παντὶ σθένει νὰ ἐκρίψῃ ἐκ τῆς καρδίας του τὸν ὀφιστάμενον ἐτι — ἢ τοῦλάχιστον τὸν περὶ αὐτοῦ νομιζόμενον ὡς ὀφιστάμενον — ἔρωτά του ὑπὲρ τῆς συζύγου του. Μάλιστα κρύφα καὶ καθ' ἑκρυτὸν ἠγῆγνστο ὀσάκις ἀνεκάλυπτεν ὅτι εἰσέτι ἠγάπα

(α) Ἡ διεύθυνσις τῆς Κυψέλης ἐλπίζει ὅτι θέλει τύχει συγγνώμης παρὰ τῶν συνδρομητῶν αὐτῆς ὅτι ἐνεκα παρενοήσεως τυπογραφικῆς, ἐκῆθη ἐν τῷ προηγούμενφ φυλλᾷ διῶ ἀποτόμως ἡ συνέχεις τοῦ παρόντος διηγήματος.

τὴν γυναῖκά του — ἢ ἐνόμιζεν ὅτι εἰσέτι ἠγάπα αὐτὴν, — μὴ θυνάμενος νὰ ἐννοήσῃ ὅτι δὲν εἶναι καθόλου εὐκολον περσευθῆς νὰ λησμονήσῃ τις ὅτι τοσοῦτον ἠγάπησε.

Τῷ ἐφαίνετο ὅτι δι' αὐτὸν ἐρυγαδεύθη διὰ παντὸς πλέον πᾶσα χαρὰ, πᾶσα ἀγαλλίασις ἐν τῷ κόσμῳ, ἂν ἔλειπε δὲ αὐτῷ ἡ παρηγορία τοῦ τέκνου του δὲν γινώσκωμεν εἰς ποῖα ἀπεγνώσμενα κινήματα ἢ ἀπελπίσια του θὰ τὸν ὠδήγει. Πρὸς τὰς γυναῖκας ἐν γένει ἔτρεφε μῖσος καὶ ἀπέχθειαν, διότι τὰς ἐξελάμβανε ἀπάσας ὡς ὁμοιαζούσας τῇ ἀπίστῳ Ἑλένῃ προσέβλεπε δὲ πρὸς αὐτάς ὡς πρὸς ὄντα ἐπικίνδυνα καὶ κκοινοῖα, ἀπὸ τὰ ὅποια ἔτρεπε πάντως νὰ προσφυλαχθῇ. Ἄν δὲ δὲν ἀπεμωνώθη ἐντελῶς ἐκ τῶν ἀνθρώπων, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἡ ἐν τῇ κοινωσίᾳ θέσις του δὲν θὰ τῷ ἐπέτρεπεν ἂν δὲν ἔλειπεν ἀπὸ τὰς συναναστροφᾶς καὶ ἀπὸ τ' ἄλλα ἔπεινα κέντρα τοῦ καλοῦ κόσμου, ἐν οἷς πρωτοστατοῦσιν αἱ κυρίαί, καὶ, ὡς εἰκός, ἦτο ἠναγκασμένος μετὰ τῶν κυριῶν νὰ συναναστρέφεται καὶ συνουμιλῇ, οὐχ' ἦττον ὑπὸ τοῦς εὐγενεῖς καὶ ἀβρόφρονες ἐκείνους αὐτοῦ τρόπους ὑπελάμβανε ἢ ἀποστροφή καὶ τὸ μῖσος, ἄτινα κατ' αὐτῶν ἔτρεφε. Τοῦς μυγαϊτάτους δὲ τούτους διὰ τὰς γυναῖκας λογισμοῦς του, ἐτι μᾶλλον προσέειδε, τὸ αἰωρούμενον ἐπὶ τῶν χεῖλέων του, ὅταν πρὸς ταύτας ὠμίλει, ἐλαφρὸν μειδίαμα εἰρωνείας καὶ περιφρονήσεως.

Ὁ Θάνατος ἐνόμιζεν—ἐν καλῇ πίστει ἐνόμιζεν—ὅτι ἐντελῶς ἰσθῆ καὶ ἐτι αἱ θωπεῖται, αἱ φίλοφρονήσεις καὶ τ' ἄλλα τεχνάσματα τῶν γυναικῶν, ἦσαν ἑπτα προωρισμένα ν' ἀμβλυθῶσι κατὰ τοῦ μαρμαρίνου θώρακος δι' οὐ περιεβλήθη. Ἀφοῦ δὲ ἐφρόνει ὅτι ἡ γυνὴ οὐδεμίαν ἐπ' αὐτοῦ ἐπιρροὴν ἠδύνατο πλέον νὰ ἐξασκήσῃ, ἀφοῦ ἐπίστευεν ὅτι κατώρθωσε ἐν ἐξωστρακίῃ διὰ παντὸς τὸν ἔρωτα ἐκ τῆς καρδίας του, δὲν εἶχεν ἀδικον νὰ θεωρῇ ἐκρυτὸν ἰαθῆντα, ἀπόρητον καὶ ἀήτητον.

Ἡ συνέχεια τῆς ἱστορίας ταύτης; θέλει μᾶς ἀποδείξῃ ἂν ὁ Θάνατος ἠπατάτο ἢ οὐ; ἂν ὁ ἄνθρωπος —δεδοσθῇ ὅτι κατωρθοῖ νὰ περιεβλήθῃ δι' ἀδιατήρητον θώρακος, καὶ ἀπαλλαγῇ οὕτω παντὸς ἐρωτικοῦ αἰσθηματος—ἐὰν δύναται νὰ ζῆσῃ εὐδαίμων καὶ εὐχαριστημένος ἄνευ ἔρωτος, ἄνευ τῆς γυναικός, καὶ ἐὰν ἄνευ τῆς γυναικός, ἄνευ τοῦ ἔρωτος ἔχει πλέον σκοπὸν καὶ βέλγηρα ἢ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ κόσμῳ.

Πιστεύομεν ὅτι ὁ Θάνατος ἠπατάτο, διότι ἐπίστειεν ὡς δυνατὸν, ὅτι ἐπρεπε τῆς ἐνθουσιώσεως καρδίας του νὰ κλονισθῇ τὴν πίστιν.

Γ'.

Ὁ Θάνατος δὲν ἠγάπα πλέον τὴν συζύγον του, καὶ οὔτε ἦτο δυνατὸν νὰ τὴν ἀγαπᾷ, διότι δὲν ἀγαπᾷ τις τὴν γυναῖκα τὴν ὅποιαν ἐπέσκει νὰ ὑπολήπτηται καὶ νὰ σέβηται. Τὴν δὲ Ἑλένην

δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπολήπτηται πλέον. Μεγίστη, βεβαίως, ὑπῆρξεν ἡ λύπη τοῦ Θάνου ἐπὶ τῷ παραπτώματι τῆς συζύγου του, καὶ φοβεραὶ αἱ συνέπειαι αὐτοῦ, ἀλλ' ὅσον μεγαλύτεραν ἐπὶ τούτῳ ἢ σθάθην ὀδύνην, ὅσον βαρύτερα ἦσαν αἱ θυσίαι αὐτῆς ἔνεκα τούτου ὑπίστη, τοσοῦτον θαυότερον ἀνέφραξαν τὸ χάσμα τοῦ θαρράθου ὅπερ ἐμελλε διὰ παντός νὰ χωρίσῃ τὰς δύο ταύτας ὑπάρξεις. Καὶ ὅμως ὁ Θάνος ἠγάπα ἐτι ἡγάπα τὴν Ἑλένην ἐκείνην—τὴν ἀνυπαρκτον ἐκείνην Ἑλένην—ἦν ἐδημιούργησαν, εἰ θεομοί τῆς καρδίας του παλμοὶ, καὶ τὰ χρυσαῖα τῆς ψυχῆς του ὄνειρα.

Ὁ Θάνος ἠγάπα ἐτι, διότι διὰ τὰς ὁμοίας τοῦ Θάνου φύσεις, τὸ κενὸν τῆς καρδίας δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐνοηθῇ καὶ νὰ ὑπάρξῃ. Τοῦτο δὲ τὸ ὄνειρον, τοῦτο τὸ ἰδανικόν, ἢ ἄς εἰπωμεν μᾶλλον, ἡ ἀνάγκη αὐτῆ τῆς καρδίας του τοσοῦτον τὸν ἠπάτων, ἐπὶ τοσοῦτον, οὕτως εἰπεῖν, τὸν ἐξετρογιάζον τῆς ὁδοῦ τῶν λογισμῶν του, ὥστε νὰ ὑπωπτεύῃ ὅτι ἡγάπα ἐτι τὴν Ἑλένην, τὴν σύζυγόν του. Ἄλλ' ἐπαναλέγομεν ὅτι δὲν τὴν ἠγάπα, οὔτε ἦτο δυνατόν νὰ τὴν ἀγαπᾷ πλέον.

Ἄμα τῆ εἰς Κωνσταντινούπολιν μεταβάσει τοῦ Θάνου ἀνήγγειλε τῷ μικρῷ αὐτοῦ τέκνῳ τὸν θάνατον δῆθεν τῆς Ἑλένης, ἢς καὶ αὐτὸ ἐτι τὸ ὄνομα εἶχεν ἀπ' αὐτοῦ ἀποκρούσει. Τοσοῦτον δὲ καλῶς ἐτηρήθη τὸ μυστικόν τοῦτο ὥστε ἐνηλικιωθεὶς κἀπως ὁ Κίμων, νὰ ἐξακολουθῆ νὰ πιστεύῃ ὅτι εἶχε τὸ αὐτό χημικὰ νὰ ἦναι ὄργανός. Πρῶς περισσοτέραν δὲ ἀσφάλειαν, πρὸς συμπλήρωσιν τῶν μέτρων ἄπερ ἐνόμιζεν ὁ Θάνος ὡς καταλληλὰ νὰ ἐξαφρανίσωσιν καὶ αὐτὰ τὰ ἴχνη του, καὶ κατ' ἀκολουθίαν οὕτω πως ὑπὸ πυκνοῦ πέπλου νὰ καλυφθῇ ὅλον τὸ παρελθόν του, μετέβαλε καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα του, ἐκλέξας ἀντὶ τοῦ πραγματικῶν ὀνόματος, ὅπερ ἔφερε, τὸ ὄνομα Ὁσών Ἰωάννου, δι' οὗ καὶ μόνου ἐγνωρίσθη ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅπου ὁ κόσμος τὸν ἐνόμιζεν ὡς διατελοῦντα ἐν χρεῖσι, διότι ὡς ταῦτος εἶχε παντοῦ ἀναγγελλθῆ. Πάντα δὲ ταῦτα ἐπαρξεν ὅπως, εἰ δυνατόν, λησμονηθῆ καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα του τὸ ὅποιον δυστυχῶς, πικρῶς καὶ φωνῶς συνεδέετο μετ' ἐκείνου τῆς Ἑλένης.

Ῥυθμίσας τοιοῦτοτρόπως τὰ κατ' αὐτόν, ἤρχισε μετὰ ζήλου καὶ ἐπιμελείας νὰ ἐργάζηται ὅπως οὐ μόνον ἀπολαμβάνῃ τὰ τοῦ βίου, ἀλλ' ὅπως δυνήθῃ ν' ἀποκαταστήσῃ, ὡς ἐπεθύμει, τὸ τέκνον του, ὅπερ τοσοῦτον φλογερῶς καὶ ὑπερβαλλόντως ἠγάπα. Τὸ τέκνον του δὲ τοῦτο ἐτοποιήθησαν εἰς λύκειόν τι ἐν Χαλκῇ τὸ ὅποιον ἤμαξ ἔτοτε.

Ἡ εὐθύτης τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Θάνου καὶ ἡ μεγάλη αὐτοῦ ἰκανότης τὸν κατέστησαν ἐν τέλει ὀλιγίστου χρόνου γνωστῶτατον ἐν Κωνσταντινουπόλει, τοσοῦτον δὲ ταχέως προήχθη καὶ

προώδευσεν, ὥστε μετὰ τὰ δέκα ἐτη τῆς ἐκεῖ διαμονῆς καὶ ἐγκαταστάσεώς του, μετ' αὐτῶν, ὡς εἰπομεν, ἄρχεται ἡ συνέχεια τῆς παρούσης ἱστορίας, κατεῖχεν οὗτος τὴν πρώτην θέσιν μετὰ ζῆ τῶν δικηγόρων τῆς πρωτεύουσας ἐκείνης, καὶ κατ' ἀκολουθίαν δικαίως ἐθεωρεῖτο πρόσωπον πάσης ἀξίας καὶ ὑπολήψεως, ὡς εἰκόσ, δὲ γαμβρὸς σπάνιος καὶ ἐπιζήτητος.

Ὁ Θάνος δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ ἔλθῃ εἰς δεύτερον συνοικεῖσιν ὑριστικέμου τοῦ πρώτου του γάμου. Ἀλλὰ καὶ ἂν τὸ κώλυμα τοῦτο δὲν ὑπῆρχε, καὶ τοῦτο τὸ ἐμπόδιον ἂν ἤρπτο, ἀφοῦ ἐξελάμβανεν, ἀφοῦ ἐπίστευεν ὡς νεκρωθεῖσαν διὰ παντός τὴν καρδίαν του, οὔτε κἀν διήρχετο ἐκ τοῦ νοῦ του ἡ ἰδέα νέου δι' αὐτὸν γάμου. Ἐπειδὴ δὲ πολυπληθεῖς πρὸς τοῦτο τῷ ἐγένοντο προτάσεις, ἀπάτας ἀπέβρίψεν εὐγενῶς ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι δὲν ἤθελε νὰ νυμφευθῆ πλέον.

Ὁ γέρον ὅμως θεῶς του δὲν ἐνέκρινε παντάπαι τὴν περιάν του ταύτην, ἐφ' ὅμοις δὲ τούτοις μεγάλως δυσανασχέτι καὶ ὀργίζετο κατὰ τοῦ Θάνου. Μετὰ τῆς διακρινούσης τὸν βιώσαντα ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ ταῖς μάχαις ἀνδρα, διαγωγῆς νοῦς, ἔλεγε πολλάκις πρὸς τὸν Θάνον, ὅτι, δὲν δύναται νὰ ἐνοήσῃ διατί ὁ μὴ πταίσας, ὁ μὴ ἀμαρτήσας τὸ παράπαν ἄνθρωπος, τοιοῦτοτρόπως νὰ πάσῃ καὶ νὰ θρασυζήσῃ, ὅτι, δὲν ἐννοεῖ τὸν λόγον διὰ τὸν ὅποιον ἀπεφάσισε νὰ θάψῃ τὴν νεότητά του, νὰ καταστρέψῃ τὸν βίον του διότι εὐρέθη μία ἀπίστος, μία χαμερπής, μιάνοχος γυνή, ἥτις, προδοῦσα τὰ πάντα τὸν ἀκατήχησεν!—Ὅτι δὲ τὸ τοιοῦτον, ἐνθ' ὅθ' ἦτο μεγίστη μορῆς, θὰ ἦτο σῶμα καὶ ὑψίστη ἀδικία, διότι ἐξ ἦτο τὸ ἴδιον ὡς νὰ ἐπεβαλλετο ποινὴ εἰς τὸν μὴ πταίσαντα, ὡς νὰ ἐτιμωρῆτο ὁ ἀθῶος!

Ὁ Θάνος ἠσθάνετο βεβαίως τὸ ἀκαταμάχητον τῶν ἀληθειῶν τούτων τοῦ θείου του, ἀλλὰ δὲν ἀπεφάσισε νὰ μεταβάλῃ πορείαν καὶ συμπεριφορὰν, ἀρ' ἐνός μὲν διότι ἐφρόνει καὶ ἐθεώρει ὅτι θὰ ἦτο ἴσω; πλέον ἀρχὰ, ἀφ' ἐτέρου δὲ διότι, ὡς εἰπομεν, ἐπίστευεν, ἀκραδάντως ἐπίστευεν, ὅτι τὸ πρὸς; τὸ τέκνον του καθέκον ὑπεγύρουν αὐτῷ νὰ ἐξακολουθῆ πράττων ὡς ἐπαρξε.

Μετὰ τὴν τρίτην ἢ τετάρτην ἀποποιήσιν ἦν ἔδωκεν ὁ Θάνος πρὸς τοὺς προτεινάντας αὐτῷ γάμου, ἔκτοτε πᾶς τοιοῦτος κατέρχεται πρὸς τὴν γέροντα θεῖόν του, διότι ἠλπίζον ὅτι τῆ μεσολαμβάνει τούτου ὅθ' ἠδύνατο νὰ μεταποιηθῆ ὁ Θάνος. Ὁ γέρον ἔστανεχωρεῖτο μεγάλως διότι δὲν ἠδύνατο νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι τὴν ἀλλήθειαν, ὅτι δηλαδὴ ὁ Θάνος δὲν ἠδύνατο νὰ ἔλθῃ εἰς δεύτερον συνοικεῖσιν διότι ἦτο ἐγγαμῶς, καὶ ὅτι ἐπρεπεῖν ὁ ἀντιφῶς του νὰ διαλύσῃ τὸν πρῶτον τῶν γάμων ἀλλ' ὅτι δὲν ἤθελε νὰ τὸ πράξῃ. Ὡν δὲ ὑπόχρεως, ὁ ἀγαθὸς

ἐκεῖνος ἀγωνιστής, ἀκούσιως νὰ ψεύδῃται καὶ νὰ ὑποκρίνηται, ἐτι μᾶλλον ἔδυσφόρει καὶ ἀπῆταν πρὸς αὐτοὺς περιλύσας καὶ ἀπεπιστικῶς—Δὲν θέλει τί νὰ κάμωμεν; Δὲν θέλει ὁ Θάνος, κατ' οὐδένα τρόπον δὲν θέλει...

Μετ' τῶν ἡμερῶν καθ' ἣν ὁ γέρον ἔσχε συνέντευξιν μετ' ἐνός ἐξ αὐτῶν, συνετώως δὲ νέαν πρότασιν καὶ νέαν ἐφοδὸν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου, ὑπὲρ τὸ μέτρον στενοχωρηθεὶς καὶ ὀργισθεὶς δὲν ἔδωκεν αὐτῷ ὀριστικὴν ἀπάντησιν, ὡς ἐπαρτε πάντοτε ἐπὶ τοιαύταις προτάσεσιν, ἀλλὰ πρὶν ἢ τοῦτο πράξῃ ἀπεφάσισε νὰ δοκιμάσῃ παρὰ τῷ ἀντιφῶ του τελευταίαν φορὰν. Ἐν τοιαυτῇ δὲ ψυχικῇ καταστάσει διατελῶν ἐπορεύθη παρ' αὐτῷ ὅπως τῷ βριλήσει, ὅν καὶ εὐρεν ἐργαζόμενον εἰς τὸ γραφεῖόν του.

Ὁ Θάνος προσβλέψας πρὸς τὸν σχεδὸν μεθ' ἔρμητος εἰσελθόντα εἰς τὸ δωμάτιόν του γέροντα, καὶ ἐνοήσας ἐκ τῆς ἐξωγραφημένης ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ ταραχῆς τὴν κρυπτομένην ἀγωνίαν, προητοιμασθῆ νὰ δεχθῆ μετ' ὑπομονῆς καὶ ψυχραιμίας τὴν ἀπειλοῦσαν αὐτὸν λαίλαπα.

—Κάθησον, τῷ εἶπε, θεῖε μου· σὲ βλέπω τεταραγμένον, τί τρέχει;

—Εἰμαι τεταραγμένος, ἀπήντησεν ἀποτόμως ὁ γέρον χωρίς νὰ καθήσῃ, ἐξ αἰτίας σου.

—Ἀλλὰ διατί, θεῖε μου;

—Διατί; διατί; ἐφώνησεν ὁ γέρον.

—Σ' ἐρωτῶ διότι δὲν σοὶ ἐπταίσα εἰς τὸ παρμικρόν, ἀπήντησεν μετὰ γλυκείας φωνῆς ὁ Θάνος.

—Εἰς ἐμέ δὲν ἐπταίσας βεβαίως, ὑπέλαθεν ὁ γέρον κἀπως προκρινθεὶς ἐκ τῆς ἡπιότητος καὶ τῆς ἡρεμίας τοῦ ὕψους τοῦ Θάνου—ἀλλ' ἐπταίσας πρωτίτως εἰς τὸν ἐαυτόν σου, Θάνε!

—Ἀλλὰ εἰς τί, σὲ παρακαλῶ;

—Εἰς τί, μ' ἐρωτᾷς; ἐφώνησεν ἐκεῖνος. Εἰς ὅλα σοὶ ἀπαντῶ, κύριε, διότι δὲν εἶναι πορεία αὐτῆ, δὲν εἶναι βίος; αὐτός, ἐν διζέγει πρὸ δέκα ἐτῶν, καὶ εἶναι καιρὸς νὰ μεταβληθῶσι πάντα ταῦτα, ριζικῶς νὰ μεταβληθῶσι. Πρέπει ἐπιτέλους ν' ἀπορασίης; νὰ λυτρωθῆς τῆς ἐχίδνης ἥτις ἐφαρμάκως τὴν ὑπαρξίν σου, ὅπως ἐπανεβῆς καὶ σὺ εἰς τὴν ζωὴν, εἰς ἣν σὲ καλοῦσι τὰ πάντα, διὰ νὰ χαρῆς, διὰ νὰ ζήτης καὶ σὺ. Εἶχον χρέος νὰ σοὶ τὰ εἶπω διὰ τελευταίαν φορὰν ἰδοὺ τὸ ἐπραξῆς τῶρα καὶ σὺ πρῶτον ὅπως θέλεις!

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ ἀγαθὸς ἐκεῖνος γέρον κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ παρακειμένου ἀνκλινέου, ὡσεὶ λυτρωθεὶς ὑπὸ θάους, ὅπερ πρὸ τοσοῦτου καιροῦ ἐπείθεε τὰ στήθη του.

—Ἠσυχάζου πρώτον, πάτερ μου, τῷ εἶπεν ὁ Θάνος συγκινηθεὶς ἐκ τῆς παρφορῆς τοῦ θείου του, διὰ τῆς ὁμοίας ἐτι μᾶλλον ἐξεδηλωτο ἡ ἀπεριόριστος διὰ τὸν Θάνον ἀγάπη του—ἡσυχάζου πρώτον καὶ εἰπεῖτα ἄς βριλήσω-

μεν ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ἀφοῦ τοσοῦτον τὸ ἐπιθυμῆς. καὶ ἄς ἐξετάσωμεν μαζὺ ἂν καλῶς ἢ κακῶς ἐπραξῆς.

Μετὰ τινος δὲ στιγμῆς σιωπῆς ἐξηκολούθησεν μετ' ἡδύτης μεγίστης, ἐπιθυμῶν νὰ μὴ ἐρθεῖται ἐτι μᾶλλον τὸν γέροντα θεῖόν του.

—Γίνωσκω ὅτι ἡ πρὸς τὴν Ἑλένην συμπεριφορὰ μου δὲν ἔτυχε τῆς πλήρους ἐγκρίσεώς σου, διότι πολλάκις ὠμολόγησαμεν περὶ αὐτοῦ τοῦ ἀντικειμένου, ἀλλὰ, θεῖε μου, ἐπίτρεψόν μοι νὰ σοὶ ὁμολογήσω ὅτι ἐξακολουθῶ φρονῶν ὅτι καλῶς ἐπραξῆς, ὡς ἐπραξῆς, καὶ ὅτι ἄλλως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ.

—Βεβαίως καλῶς ἐπραξῆς, ἀπήντησεν μετ' εἰρωνείας ὁ γέρον διακόψας αὐτόν, νὰ θρασυζήσῃς σὺ ἐνθ' ἐπταίσῃς ἐκείνη!

—Δὲν ἀρνοῦμαι, ὑπέλαθεν ὁ Θάνος, ὅτι κατέστη θάσσανος καὶ κόλασις ἡ ζωὴ μου, ἀλλὰ συλλογίσθητι, θεῖε μου, τὸν Κίμων, τὸ τέκνον μου.

—Τί ἐπεμβαίνει ἐνταῦθα ὁ Κίμων; ἀπήντησεν ὀργίλως κἀπως ὁ γέρον. Ἄλλ' ἔστω παραδέχομαι πρὸς στιγμὴν ὅσα ἐπραξῆς ὡς ὀρθῶς πραγθῆναι· ἀλλὰ νὰ μὴ θελήσῃς ν' ἀπαλλαγῆς; καὶ ἐλευθέρωθῃς ἐντέλως τῆς Ἑλένης, δὲν δύνασαι νὰ ἐνοήσῃς!

—Θεῖε μου! Διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Κίμωνος, σοὶ ἐπαναλέγω, θεῖε μου, καὶ ὅπως λυτρώσω αὐτὸν πάσης λύπης; ἔνεκα τούτου ἐν τῷ μέλλοντι, ἐνόμισα, καὶ νυμίζω, ὅθην τὴν πορείαν ἦν ἐτήρησα.

—Δυνατόν, ἀπήντησεν ὁ γέρον εἰσὼν ὅμως τὴν κεφαλὴν του ὡς σημεῖον ὅτι δὲν ἐπέθετο εἰς ὅσα τῷ ἔλεγεν ὁ Θάνος, δυνατόν νὰ ἔχῃ οὕτως, ἀλλ' ἐγὼ φρονῶ ὅτι ἂν ἐπαρτε ὅπως ἐγὼ διανοοῦμαι, δὲν θὰ ἐβλάπτετο εἰς τὸ παρμικρόν ὁ Κίμων.

—Ἀπατᾷσαι, θεῖε μου, ἀπατᾷσαι, ὑπέλαθεν ὁ Θάνος μετὰ σοβαροῦ καὶ τεθλιμμένου ὕψους. Ἡ παρούσα κοινωνία, ἡ ἔλαρρα αὕτη κοινωνία, ἡ ἀνευ ἰδανικοῦ, ἀνευ πίστεως, ἡ κατὰ τὸ φαινομένον ἀδιάφορος καὶ φιλοσοφικῆ, ἀπρόληπτος καὶ σκεπτικῆ αὕτη κοινωνία ἐπιβρίπτει κατὰ πᾶσαν στιγμὴν καὶ ἐν πάσῃ περιστάσει ἀδυσωπήτως καὶ ἀδικῶς κατὰ τοῦ προσώπου τῶν τέκνων τὰ παραπτώματα τῶν γονέων αὐτῶν, ὡς ἐκείνα νὰ ἦσαν τὰ ἔνοχα, ὡς ἐκείνα νὰ ἦσαν ὑπεύθυνα διὰ τὰ σφάλματα καὶ τὰς ἀμαρτίας τῶν ἄλλων!

—Εγὼ ὅμως, ἐφώνησεν ὁ γέρον, ἐξαφθεὶς εἰς τὸ ἄκρον ἐπὶ ταῖς λόγους τούτοις, μίαν τοιαύτην κοινωνίαν ὡς τιμῶς ἄνθρωπος, ὡς ἐλευθερὸς ἀνὴρ τὴν ἀποστρέφομαι, τὴν προκαλῶ, τὴν μισῶ, τὴν περιφρονῶ καὶ πράττω ὅτι νυμίζω ὡς ὀρθὸν νὰ πράξω.

—Θεῖε μου, ἀπεκρίθη ὁ Θάνος μετὰ πραῶς φωνῆς πρὸς τὸν ἐξωρισμένον γέροντα, ἔχεις ἴσως δίκαιον νὰ σκέπτησαι ὅπως σκέπτεσαι, ἀλ-

λ' ἐγὼ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἀντικειμένου ἔχω ἐναντίαν ἰδέαν. Πιθανόν—δὲν ἐπιμένω—να ἐπηρεάζομαι ἐκ τῶν ἰδεῶν τῆς ἐποχῆς μου· τι τὸ θέλεις ὅμως, δὲν νομίζω ὅτι ἡδυνάμην νὰ πράξω ἄλλως.

—“Ὅχι, ὑπέλαβεν ὁ γέρον, καλῶς δὲν ἐπραξας καὶ μὴ ἐπιμένῃς, Θάνε.

—“Ἄλλὰ τί λοιπὸν περισσότερο κατὰ τὴν ἰδέαν σου ἐπρεπε νὰ πράξω.

—“Ἐπρεπεν, ὑπέλαβεν ὁ γέρον, νὰ τιμωρήσῃς τὸ ἔγκλημα, ὡς ἐπρεπε, καὶ τότε οὐδεὶς θὰ ἐτόλμα νὰ ἐπιβίβῃ ποτὲ κατὰ τὸ πρόσωπον τοῦ υἱοῦ σου τὴν αἰσχύνην τῆς μητρὸς του.

—“Ὡ, θεῆ μου, ἐνοῶ τὴν ἰδέαν σου, ὑπέλαβεν ὁ Θάνος· βεβαιώθητι ὅμως ὅτι τὸ αἷμα δὲν ἐξελήθει ποτὲ ἀνεφθάρσις καὶ αἰμασσοῦσας πληγῆς ὡς τὴν ἰδικὴν μου, οὔτε ἀνορθοῖ τοιοῦτου εἶδους παραπτώματα, ὡς ἐλεῖνα τῆς Ἑλένης, οὔτε ἀποπλύνει ποτὲ τὸν ῥυπον αὐτῶν.

— Δυνατὸν, ἀπήντησεν ὁ γέρον, σείων καὶ πάλιν τὴν κεφαλὴν του ὡς σημεῖον ἀμφιβολίας. Δυνατὸν σεῖς οἱ νέοι νὰ σκέπτεσθε ὀρθῶς, ὡς σκέπτεσθε, ἀλλὰ εἰς τὴν εὐλογημένην ἐποχὴν τὴν ἰδικὴν μου, ἐν παρακλησίᾳ περιπτώσει, ἄνευ πολλῶν διατυπώσεων, ἄνευ τόσων σκέψεων θὰ ἐγνωρίζομεν ἡμεῖς· πῶς νὰ ἐδικησώμεν τὴν προσβολὴν.

—“Ἄλλὰ μήπως, θεῆ μου, δὲν ἐξεδίκησα τὴν προσβολὴν; ἀπήντησε μετὰ τινος ἀγανακτήσεως καὶ κίχρας ὁ Θάνος, διότι οἱ τελευταῖοι λόγοι τοῦ γέροντος ἀνεξάνιστον τὴν μῆψαν ἐπουλωθεῖσαν τῆς καρδίας του πληγῆν.

— Καί, Θάνε μου, ὑπέλαβεν ὁ γέρον καὶ χαμηλῶσας κατὰ τὴν τόνον τῆς φωνῆς του ἐξηκολούθησεν. Ἄλλ' ἡμεῖς, ἐν τῇ παρωχημένῃ ἑκείνῃ ἐποχῇ, περὶ ἧς σοὶ ὄμιλᾷ, δὲν ἐγνωρίζομεν βεβαίως τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἂν ἤθελεν ἀπροσδοκῆτως τοιοῦτόν τι μᾶς συμβῆ, ὅπως ἐξαλείφωμεν πᾶσαν κηλῖδα ἠθέλωμεν τιμωρήσει καὶ τοὺς δύο ἐνόχους συνάμα, οὐχὶ τὸν ἓνα μόνον! Ἄλλὰ σὺ μὴ πράξῃς τοῦτο, ἐπιμένει μὴ θέλων νὰ χωρισθῇς τυλάχιστον τῆς ἐνόχου!

—“Ἦθέλει λοιπὸν, διέκοψεν αὐτὸν ὁ Θάνος, νὰ φονεύσῃ μίαν γυναῖκα, νὰ φονεύσῃ τὴν μητέρα τοῦ τέκνου μου;

— Μητέρα! ἀπήντησε κγγαζῶν εἰρηνικῶς ὁ γέρον. Μητέρα! Μετὰ τινὰ δὲ δευτερόλεπτα σιωπῆς προσέθηκε μετὰ φωνῆς σοβαρῆς, ἀμειλίχτου καὶ ἀποφθεγματικῆς, ὡς ἐκείνης δικαστοῦ. Ἡ ἀμαρτήσασα γυνὴ, Θάνε, ἡ ἐνοχος μήτηρ, δὲν εἶναι πλέον μήτηρ, ἀλλ' εἶναι ἐνοχος, καὶ ὁ ἐνοχος πρέπει νὰ τιμωρῆται.

Μετὰ τὰς λέξεις ταύτας ἐπήλθε μετὰξὺ αὐτῶν ἡ φυσικὴ ἐκείνῃ σιωπῇ, ἡ ἐπαρχομένη πάντοτε μετὰξὺ δύο συνδιαλεγομένων ἐν τοιαύτῃ διαφωνίᾳ διατελούντων.

Μετὰ παρέλευσιν δὲ στιγμῶν τινῶν ἐτι ὁ Θάνος

περίδακρυς καὶ συγκεκινημένος ἐπεσεν ἐπὶ τῶν ἀγῶν τοῦ θείου του χωρὶς νὰ προφέρῃ οὔτε κἄν μίαν λέξιν.

Καὶ οὕτως ἔληξεν καὶ ἡ συνέντευξις αὐτῆ.

(ἀκολουθεῖ)

Φ. KAPPEP.

ΟΙ ΕΚ ΜΙΚΡΩΝ ΜΕΓΑΛΟΙ ΑΝΑΔΕΙΧΘΕΝΤΕΣ

(Ἀφιερῶνται τοῖς Νέοις τῆς Πατρίδος μου.)

[σύνχειμα καὶ τέλος]

Ἐκτός τοῦ Γαλιλαίου Πολλισέ καὶ τῶν ἐν τῷ ὀγδόῳ φυλλαδίῳ ἀναφερομένων, καὶ πάντες σχεδὸν οἱ μεταγενέστεροι ἐφευρεταὶ ἐξ ἀφανῶν καὶ ἀσήμων κατήγοντο. Ὁ Ἐρσχελος, ὁ ἐφευρετὴς τοῦ τελειότερου τηλεσκοπίου, ὁ συστήσας ἐπὶ τροχίσκων τὴν παμμεγέθη συσκευὴν καρτερῶν καὶ τροχαλιῶν, ἦν πτωχὸς μουσικὸς ἡ πεῖνα του ἦτο τοιαύτη ὥς, ὡς ὁ Fignier ἱστορεῖ, δὲν εἶχε χρήματα ἐπαρκῆ ὅπως ἀγοράσῃ τηλεσκόπιον μεγαλητέρων διαστάσεων, ὅτε κατὰ τὸν ἑαυτοῦ ἐκ τῶν εὐρε μικρῶν τηλεσκοπίων ἐλαχίστης ἀποστάσεως καὶ ἐξεπλάγη ἐκ τῶν θαυμάτων, τὰ ὅσα οἱ, τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν Δαυὶδ διηγούμενοι, οὐρανοὶ, προσέφερον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του, διὰ τῆς χρήσεως τοῦ ὀπτικού αὐτοῦ ὄργανου.

Ἡ Γαβριήλ Φαρνάιτ, ὁ ἐφευρετὴς τοῦ γνωστοῦ θερμόμετρου, ὁ τελειοποίησας τὸ τοῦ Νεύτωνος διὰ τῆς ἀντικαταστάσεως τοῦ λινελαίου διὰ τοῦ ὑδραργύρου, καὶ οὗτος ἦτο ἀπλοῦς ἐπὶ μισθῷ τεχνίτης ὄργανων τῆς Δαντουῆ. Ὁ Διονύσιος Παπίνος ὁ πρῶτος ἐπὶ πλοίου τροχοφόρου ἐφαρμώσας τὴν ἀτμοκίνητον μηχανὴν, οὗτος παρέχει ἤμῃν ἐν τῶν ὑλιθεωρημένων καὶ ἄλλων περιήγουν ὑποδειγματῶν τοῦ πνεύματος, ὑπὸ σταθερᾶς δικαστικῆς διακομῆνου. Ὅτε κατὰ πρῶτον ἐστῆσεν ἐν Βλοασίᾳ τὴν παρ' αὐτοῦ ἐπινοηθέντων ἀτμοκίνητων μηχανῶν, ἐπὶ τροχοφόρου πλοίου του, ἐπέβη εἰς Κασσέλην καὶ ἀφίκετο δι' αὐτοῦ εἰς Μινδὸν πόλιν τοῦ Ἀνόβερ, καὶ ἐκεῖθεν διὰ τοῦ ποταμοῦ Βίξερ ἐσκόπει νὰ μετῇ εἰς Ἀγγλίαν, ὅπως γνωστοποιήσῃ τὴν ἑαυτοῦ ἐφεύρεσιν. Ἄλλ' οἱ πορθητοῦ Βίξερ τῷ ἤρηνθησαν τὴν εἰσοδὸν τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ καὶ εἰς ἀπάντησιν τῶν εὐλόγων παραπόνων του ἐσχον τὴν βροβαρότητα νὰ κατασυντρίψωσι τὸ πλοῖον του. Μετὰ τὸ ἀνέλπιστον αὐτὸ ἀτύχημα ἐβίον βίον ἀβίωτον, ἐκ τῶν στερήσεων, καὶ τῶν κίχρων. Καταφυγὼν εἰς Ἀγγλίαν ζήτησε διὰ μικρῶν βοθημάτων τῆς βασιλικῆς Ἑποκρατίας τοῦ Λονδίνου, ἧς εἶναι ἐλεγχθῆ μέλος, ὡς ἐκ

τῆς ἀξίας αὐτοῦ, καὶ οὕτω διὰ τῆς διανοητικῆς αὐτοῦ ἐκάνθητος ἡξιώθη νὰ ἐξέυρη τὰ μίσα τῆς συμπληρώσεως τοῦ εἴου τ.υ.

Ὁ ἐπιφανὴς Ἰακώβος Ρουέτης, ὁ τοσοῦτω δοξασθεὶς διὰ τῶν πολυειδῶν αὐτοῦ ἀνακαλύψεων, ἐπὶ τοῦ τρόπου τῆς χρήσεως τοῦ ἀτμοῦ, ὁ τελειοποιήτης τῶν ἀτμοκίνητων μηχανῶν καὶ ἰδίᾳ τῆς τοῦ Νιουκέμιν, καὶ οὗτος ἦτο πτωχὸς ἐργάτης τῆς πύλω; Γρηγόνης ἐν Σκωτίᾳ. Διὰ τῆς φιλοπονίας ὁμοῦ τῆς ἐπιμονῆς καὶ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ ἀπεκατέστη εἰς τῶν ἐνδοξότερων ἀνδρῶν τῆς Ἀγγλίας, καὶ τῆς ὄλης ἀνθρωπότητος εὐεργέτης.

Πρὸς τὸν Ἀμερικανὸν Λοβέρτον Φούλτων, γεννηθέντα ἐν τῷ κομητιᾷ τῆς Λαγκάστρας τοῦ κράτους τῆς Πανσυλβανίας, πρὸς αὐτὸν, ἀνήκεν ἡ δόξα ὅτι ἐδημιούργησε τὰς πρακτικὰς συνθήκας τοῦ μηχανομοῦ εἰς τὴν δι' ἀτμοῦ πλεῖσιν. Τίς ἦτο καὶ οὗτος; υἱὸς πτωχῶν Ἰρλανδῶν μεταναστῶν, κατ' ἀρχὰς ὑπηρετῆς ἀδαμαντοπόλου τῆς Φιλαδελφείας, συγχρόνως δὲ σπουδάζων τὴν ζωγραφικὴν καὶ ἰχθυογραφίαν δι' ἧς καὶ ἀπήγαγε τῶν πρώτων τῆς ὑπαρξέως μέσων. Εὐκαίρητος ἦτο μικρογράφος· ζωγράφος ἐν Φιλαδελφίᾳ. Κατὰ τὸ 1786, ἀνεχώρησε δι' Εὐρώπην, καὶ μετέβη εἰς Ἀγγλίαν, παρ' ἧς ἡ πρὸς τὴν μηχανικὴν κλίσις αὐτοῦ ἀναπτυσσομένη προέβλεψεν αὐτὸν νὰ παραιτήσῃ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ζωγράφου καὶ νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν μηχανικὴν. Κατὰ τὴν δεκαπενταετη αὐτοῦ ἐν Εὐρώπῃ διαμονῇ καὶ ἰδίᾳ ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ, ὁ Φούλτων διεκρίθη διὰ πολλῶν μηχανικῶν ἐφευρέσεων, ἀλλὰ τὸ πρόβλημα τῆς διὰ τοῦ ἀ τ μ ο ὕ ὁ δ α τ ο π λ ο ῖ ας, ὑπῆρξεν ἡ σπουδαιότερα αὐτοῦ ἀνακαλύψις.

Ὁ Γεώργιος Λεσάγιος ὁ κατασκευαστὴς τοῦ πρώτου ἡλεκτρικοῦ τηλεγράφου, ὃν ἰδιοχείρως τὸ 1774 ἐν Γενοῦᾳ κατεσκευάσε, μάλιστα ἡδυνήθη νὰ ἐξέυρη τὰ μέσα τῆς εἰς τὰ μηχανικὰ ἐκπαιδεύσεως αὐτοῦ.

Ὁ Φίλιππος Λεβὴν, ὁ ἀνακαλύψας τὸν διὰ τοῦ αἵρου φωτισμὸν, ἦν ἐργάτης μηχανικὸς, ὃς μάλιστα εἰς ἐντελῆ πενίαν περιήλθεν, ὡς ἐκ τῆς ἐπιχειρήσεως ἣν ἀνέλαβεν αὐτὸς οὗτος συνέσθε τὴν ἰδέαν νὰ καταστήσῃ χρήσιμα πρὸς φωτισμὸν τὰ ἀέρια, τὰ ἐκ τῆς ἀποσταλάξεως τοῦ ξύλου ὡς ὅντα φλογιστὰ, καὶ συνεπῶς φωτιστικὴν δυνάμιν περιέχοντα.

Καὶ τέλος οἱ ἀδελφοὶ Στέρνος καὶ Ἰωσήφ Μοχολοῖροι εἰς ἀκαλύψαντες τὰ ἀερόστατα, καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἐργάται χαρτοποιοὶ γεννηθέντες ἐκ πτωχῶν γεννηθέντων ἐν τῇ μικρᾷ πόλει τῆς Ἀνοναίης ἐν Βεβαρουσίᾳ. Οὗτοι παρατήρησαντες ὅτι εἰς ἀνοὶον ἐλαφρότερον τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος πρέπει ν' ἀνυψοῦται εἰς τὴν ἀτμοσφαιρᾶν, ὡς ἐκ τῆς διαφορῆς τῆς πυκνότητος τοῦ αἵρου, ὡς πρὸς τὸν περὶ αὐτὸ ἀέρος, κατεσκευάσαντες τεχνικῶς ἐλαφρότατον αἶριον δι' ἀπλουστάτου μίσου, ἦτις θερμαίνοντες ὄγκον ἀέ-

ρος περιεχόμενον ἐντός σάκου σπινθηροῦ χάρατου, καὶ δι' αὐτοῦ βαλμηδὸν προέβησαν εἰς τὴν σπουδαιότατην ταύτην ἀνακάλυψιν, ἣς ἤδη βεβαιώται, ὅτι καὶ τὸ πηδάλιον κατ' αὐτὰς ἐφευρέθη.

Ἐπαρκεῖ· θεωροῦντες τὰς καταγωγικὰς πληροφορίας τοσοῦτον ἐπιφανῶν Ἀνδρῶν, ἐκ πτωχῶν καὶ ἀφανῶν ὡς ἀπεδείχθησαν προσελθόντων, ἀπαραίτητον θεωροῦμεν, τὴν σύστασιν, ἵνα εἰς τὴν μελέτην αὐτῶν, ἐγκύπτουσι πάντες οἱ νέοι, καὶ ἰδίᾳ οἱ τῆς ἰδιαίτερας ἡμῶν Πατρίδος, χάριν τῶν ὁποίων, καὶ τὸ τοιοῦτον τῆς μελέτης· εἶδος προεπισημασμεν. Λάβετε ὑπ' ὄψιν ἐπιμελεῖς καὶ φιλοπρόδοι τῆς Ζακύνθου Ἰωάννη, τὰ θαυμάσια πρότυπα τῶν ἐπιφανεστέρων Ἀνδρῶν, οἵτινες ἀπ' ἀφανῶν τοιοῦτοι ἀνεδείχθησαν, διότι ἀπ' αὐτῶν ὁ ἀρυσθῆναι ἀτήτητον θάρος· κατὰ τῶν δυσχερειῶν τοῦ βίου, αἵτινες πάντοτε εἰς τὴν πρόοδον παντὸς ἀνθρώπου οἰνεῖ ἐμφύτως παρεμβαλλονται. Λάβετε ἰδίως ὑπ' ὄψιν αὐτοὺς, ὅσοι τῶν νέων, δὲν ἠτύχησαν νὰ γεννηθῆτε ἀπ' ἐμφανῶν καὶ πλουσίων γεννητόρων, οὐδὲ τῶν μέσων τῆς πρῶτου εὐχερᾶς ν' ἀπολαύετε. Ἀπὸ τῆς μελέτης αὐτῶν, ὁ ἀρυσθῆτε τὴν δύναμιν, δι' ἧς ὁ ἀντιμετωπίσατε τὰς στερήσεις τοῦ βίου, καὶ ἐπιβήνους αὐτῶν νικητὰς, ἑαυτοὺς ὁ ἀνδείξτε. Ἄν ἡ πενία πιεζῇ τὸν εἰς τὴν μάθησιν Ἰωάννη ἐργασίαν, ἢ εὐχερᾶς εἰς αὐτὴν ὑποκύψηται! μὴ δειλιάσηται! ἂν ἀληθῶς φλέγησθε ὑπὸ τοῦ πρὸς τὴν παιδείαν καὶ τὴν πρόοδον ζήλου, ἂν διάχητε βίον, μὴ ἀλλοιοῦντα τὴν διανοητικὴν Ἰωάννη Ἰσχυρῶν, οὐδὲ τὸν ἀκάθικτον Ἰωάννη ζῆλον μαραινόντα, ὑπομείνατε πρὸς στιγμὴν πᾶσαν στέρησιν, διότι αὕτη ἐστὶν ὄλιος πρὸς καιρὸς, ἀκαρτεία ἴσως, διότι ἀδύνατον ἐν τῷ κόσμῳ, ἐν αὐτῇ τῇ ἰδίᾳ Ἰωάννη Πατρίδι, νὰ μὴ εὐρεθῇ ἡ ἀρωγὸς ἐκείνῃ χειρὶ, ἣτις νὰ καταστείλῃ τὰς στερήσεις τῶν εἰς τὸν πλοῦτον τῆς πρῶτου ὄργωντων, πτωχῶν νέων, καὶ ἐπιστήθη αὐτοῦ, εἰς τὸ καθ' Ἡσίοδον πολύμοχον μὲν κατ' ἀρχὰς, ἀλλ' εὐδόκμον καὶ ἐνίοτε ἐνδοξον ἀποβάντων στάδιον. Οἱ πρὸς τὴν πρόοδον ὀρμῶντες πτωχοὶ νέοι ὀρμαζοῦσι τὰ ἀμαρτὰ ἐκείνῃ ἀθῆτα θλιβόμενα μόνον διὰ τῆς πίεσεως· τὸ γλυκὺ αὐτῶν ἀναλίδουσι ἀρωμα· ὡς αὐτὰ ὄντα διὰ τῆς πίεσεως εὐωδέστερα ἀναδεικνύονται, οὕτω καὶ Ἰωάννη, διότι ἡ μελέτη τῶν ἀνωτέρων ἀνδρῶν, οὐδὲν ἄλλο καταδεικνύει, ἢ ὅτι ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς συμφορᾶς ἀναθρᾶσκει πολλὰ καὶ εὐτυχία, ἢ δόξα, ἢ μεγαλοφυΐα. Πρὸς πειστικὴν κύρωσιν τῶν ἀνωτέρων, εὐκαιρὸν θεωροῦμεν ἵνα συμπληρώσωμεν τὴν μελέτην ταύτην, διὰ τῶν ἐπομένων σχετικωτάτων συμβούλων δύο ἐπιφανῶν Ἀνδρῶν ὃ μὲν ἐπιφανὴς πολιτευσάμενος Gossen πρὸ ἔτους μάλιστα ἀπεβήκατο, ὅτι τὸ σπουδαιότερον διδάγμα ὅσοι ἠρώθημεν ἐκ τῆς ἱστορίας, συνίσταται, εἰς τὴν ἀπόδειξιν, ὅτι ἡ εἰς ἑαυτὰ πεποιθήσις τῶν ἀτόμων καὶ ὁ ὑπὸ τῆς πολιτικῆς σεβασμὸς τῆς ἐλε-

θερίας αὐτῶν, εἰσὶν οἱ ἀπκαίτητοι ὄροι τῆς ἰσχυροῦς τῶν πολιτειῶν, τῆς εὐμερείας τῶν κοινωνιῶν, καὶ τοῦ τῶν λαῶν μεγαλείου. (1) Ὁ δὲ πολλῶν αὐτοῦ ἐπιφανέστερος Χρυσόστομος διὰ τῶν ἐπομένων ἐνισχύει τὸν ζῆλον τῶν πενήτων νέων. «Ὁ πῆν; οὐκ ἐξυτελίξει ἐξυτὸν, οὐδὲ ὀδυνᾷται διὰ τὴν πτωχείαν· ἀλλὰ καὶ χάριν οἶδε τῆ πενίᾳ, ὅτι χωρὶν αὐτῶν γέγονεν ἄστυλον, καὶ τεῖχος ἀσφαλές καὶ λιμὴν ἀκύμαντος.» (2)

Ἐὐτυχεῖς ἤδη λογιόμεθα, φίλτατοι καὶ φιλοπρόδοι νέοι Συμπολίται, ἐν κατορθώσωμεν, νὰ ἐνισχύσωμεν διὰ τῆς προκειμένης μελέτης, τὸν πρὸς τὴν μάθην καὶ τὴν πρῶδον, γνωστὸν Γερμανὸν ζῆλον, ὃν σταθερὸν καὶ ἀναλλοίωτον, ἐν τῷ εὐρεῖ σταδίῳ τοῦ βίου Σας ἵπαυχόμεθα.

Δ. ΣΩΜΕΡΙΤΗΣ.

GERMANIS KOPH

(διήγημα ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ)

συνέχεια καὶ τέλος

Τὰς τελευταίας λέξεις δὲν ἤκουσεν ἡ Μάρθα, εἶχον ἤδη πλησιάσει τὰ λοιπὰ τῆς φιλικῆς ὁμάδος, μέλα, ἅτινα ἐκάθην ἐν σκιερῇ τινι θέσει καὶ ἐν τῇ ταραχῇ αὐτῆς ἐόρνα τῷ Τύμμερ λίαν εὐγνώμων, ὅτι οὗτος ἐκάλεσεν αὐτὴν δικιτητὴν ἐπὶ διαφωνίας τινὸς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς Ἀγνῆς.

Ἐν τῷ νῶ αὐτῆς ἐκυκλοφόρει ἡ ἰδέα ὅτι δὲν ἦτο οὐδέμιᾶς καθαρῶς κρίσις ἐπιτήδειος.

Ἐνθουσιασμός διὰ τὴν πατριδα καὶ τοὺς ἡρώας αὐτῆς, συμπάθεια πρὸς τὴν σκληρὰν τῶν ἀνδρείων ἐκείνων τύχην, ἰδοὺ ὅτι ἐκίνησε τὸ ἐνδιέφορον αὐτῆς· ὕπῆρχεν ἐπὶ ἑτερόν τι ἐν τῷ βῆθει τῆς ψυχῆς τῆς; Δὲν ἦτο αὐτὴ αὐτὴ εἰς κατάστασιν ν' ἀπορᾶνθῃ περὶ τούτου τῆς συμμῆ ἐκείνη, ὡμοίως πρὸς νεκρὸν θαυματουργόν, ὅστις ἄγνωστα πνεύματα ἐπιπολεῖας ἐπικαλεσάμενος δὲν ἠδύνατο πλέον ν' ἀπομακρύνῃ αὐτά.

Ἐπληθίσας τὸν Βαλδῶβ, ὅστις παρήγγειλε νὰ σταματήσῃσιν τὸ τροχῆλατον αὐτοῦ μικρὸν τι περαιτέρω ἐν θέσει μάλλον προφυλακτικῆς οὐτος προσέβλεψεν αὐτὴν τὸσον ἥραμος καὶ μετὰ προσώπου τοσοῦτον εἰρηνικοῦ, ὅτε αὐτὴ προήλαθε νῦν πρὸς αὐτὸν, ὅπως δώσῃ αὐτῶ μι-

(1) Revue internationale p. 569

(2) Ἰωάν. Χρυσόστομου Λόγος εἰς Εὐτρ.

κρὰν δι' αὐτὸν συλλεγίσαν ἀνοθεύμενην ἀγροτικῶν ἀνθίων, ὡς τε καθήσυχασαν τὰ ἄγρια τοῦ αἵματος αὐτῆς· κύματε. Τοσοῦτον εἶχεν ἐκτροχιασθῆ, ὡς τε δὲν ἠδύνατο νὰ κανονίξῃ τίς πράξεις τῆς; καὶ τοὺς τρόπους τῆς, ὡς μέγιστον τοῦδε εἰθισται, προσέφυγε τυπικῶς· καὶ ὡς ἐξ ἐνστικτοῦ ὡς εἰς ἥραμον λιμένα πλυσίον τοῦ ἀνδρός, ὅστις παρὰ τὸν ἡρωτικισμὸν αὐτοῦ ἐφαινότο αὐτῇ ἐπικουρία καὶ ὑποστήριξις.

— Πού ἐμείνατε τόσον ὥρην; Εἶπε καὶ ἐπαγωγὸν τι γλυκὺ παράπονον εἶχεν ἡ φωνὴ αὐτοῦ.

Ἡ Μάρθα ἦν πολὺ ἀνίσχυρος τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ἵνα δεσπῶσῃ ἐξυτῆς.

— Συνδιελίξίς τῆς; σπουδαίως μὲ ἐτάραξεν.

Εἶπεν ἐκείνη προσκλίνουσα πρὸς αὐτὸν καὶ ζεύγος θαλερῶν δακρύων ἐκύλισεν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς ἐπὶ τῶν ἀνθίων.

— Τίς... τίς σὰς ἐλύπησεν; ἠρώτησεν ἐκείνος ζωηρῶς. Τίς... τίς ἐτόλμησε νὰ σὰς εἴπῃ πράγμα, τὸ ὅποιον τοσοῦτον σὰς ἐτάραξεν;

— Σιγά! Σιγά! Εἶπε νῦν ἡ Μάρθα προσπαθοῦσα νὰ καθήσυχασῇ αὐτὸν, ὅτι ἐν τῇ ἐξάψει του ἐπιλαθετο καὶ πάλιν τῆς ἀδυναμίας του. Συγχωρήσατέ μοι, ἦμην λίαν ἄσχετος. Ὁ κύριος Ἐκκάρτ, ὁ φίλος σας, συνδιελίγετο μετ' ἐμοῦ καὶ γνωρίζετε ὅτι οὗτος δὲν μὲ λυπεῖ. Καὶ ὅμως οἱ λόγοι του μοι προὔξεναν τὸσον κακόν! Δὲν εἶνε ἀληθής, δὲν μὲ θεωρεῖτε μικρόκαρδον, δολίαν, ἄπιστον;

Οἱ μεγάλοι τοῦ Βαλδῶβ ὀφθαλμοὶ προσέπιπτον πλήρεις ἀπεριόριστον ἐκπλήξεως ἐπὶ τοῦ ἐξημμένου προσώπου τῆς Μάρθας.

— Τί σὰς εἶπεν ὁ Ἐκκάρτ; ἠρώτησεν αἰφνης λίαν σκεπτικῶς.

— Ὁ! λησμονήσατε, λησμονήσατε ὅτι πρὸ ὀλίγου εἶπον, εἶπεν ἡ Μάρθα πλήρης εὐγενείας, δὲν ἐννοῶ τί λέγω, πῶς ἀπώλετα τὴν ὑπερυψωμένην δεσποταίαν καὶ ἀνησύχησα καὶ ὕμνησας χάριν παιδικιῶδους ἐντυπώσεως.

Παιδικιῶδους ἐντυπώσεως; Μάρθα, πρῶτην ταύτην φορὰν δὲν σὰς πιστεύω.

Ὁ Βαλδῶβ ἀνασκηκῶς ἐπὶ τοῦ καθίσματός του ἐβρίσεν ἐπὶ τὴν Μάρθαν βλέμμα σοβαρὸν καὶ διειραστικόν. Οἱ λοιποὶ συνδιελίγντο πρὸς ἀλλήλους; ζωηρῶς, ὁ δὲ Ἐκκάρτ μόνος εἰσώπα μαρμάρου λευκότητι ἐπὶ τοῦ προσώπου ἐπιγεφυμένῃ ἔχων. Τὸ βλέμμα τοῦ Βαλδῶβ ἤκοντισθῆ πρὸς αὐτόν. Μετὰ μακρὰν δὲ σιγὴν εἶπε:

— Πρέπει πλέον νὰ ὁμιλήσω, ἐπιτρέψον μοι τοῦτο καὶ μὴ μὲ διακόψῃς; Γνωρίζω, ὅτι ὁ Ἐκκάρτ ἐν ἀκαταλόπτῳ εἰς ἐμὲ σπουδῆ ἀπεκάλυψεν ἡμῖν ἀδυναμίαν τινὰ τῆς ψυχῆς μου. Μάρθα!—ὁμιλῶ ἐνταῦθα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ— δὲν εἶνε σφαλμά μου ἂν σὰς ἠγάπησα... ὅτι παρήλαθον ὥρα· δι' ἐμὲ, καθ' ἂς; ὁ πόθος μου δι' ὑμᾶς... ὁ πόθος, νὰ μὴ μὲ ἐγκαλεῖσθε ποτὲ, μὲ κατέβαλεν, ὅτε ἐσχόλαζεν ἐν ἐμοὶ ἄγρια,

ἀνόητος εὐχὴ νὰ συνδέσω τῇ ἐμῇ ἑλεεινῇ ὑπέρξει τὴν ὑμετέραν ἀνθηρὰν καὶ γελῶσαν ζωὴν... τοῦτο ἦτο ἐγκλημα... καὶ μετανῶ δι' αὐτό... ἀποπνίγω τοὺς ἀγρίους πόθους μου... Οὐδέποτε ἐπρόσπε νὰ μάθῃτε αὐτούς... Νῦν ὅμως ἀφοῦ τὸ πρᾶγμα οὕτως ἦλθεν, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σὰς εὐχαριστήσω διὰ πάν... διὰ πᾶν, ὅτι μοι ἐδίδαξετε. Ἡ εἰκὼν σας, τόσον καθαρὰ, τόσον ἀγγελικῆ, θέλει χρησιμεύσει μοι ὡς λαμπρὸς ἀτληαυγῆς ἀστῆρ καθ' ὅλον τὸν μέλλοντα βίον μου καὶ τοῦτο ἔσται μοι ἀρεστόν. Εἶθε δὲ ὁ Θεὸς νὰ σὰς παρέχῃ πᾶσαν εὐτυχίαν!...

— Βαλδῶβ! Βαλδῶβ! μὴ μὲ ἀποθήτε... δι' ἐμὲ τὰ πάντα εἶνε ἕνερον... εἶνε λοιπὸν δυνατὸν νὰ γένωμαι ἐγὼ ἡ συνοδὸς τοῦ βίου σας, τῆς ὁποίας ἔχετε ἀνάγκην;... ἱμεῖς ὑπὲρ πάντα ἄλλον!

— Μάρθα! ἔσω φιλόπρωπος! Πῶς εἶνε δυνατόν νὰ κερῶθῃ τις αὐτό... σύ... καὶ ἐγώ!

Οἱ ὀφθαλμοὶ του, μεστοὶ δακρύων, προσέπεσαν αὐτὸς ἐπὶ τῆς ἠρωτικισμένης μορφῆς του. Ἄλλ' ἡ Μάρθα ἀσφάσιε ταχέως. Τὸ ἰδιόρρυθμον τῆς θέσεως ἐπῆλθεν εἰς τὸ αἰσθημα τῆς γυναικίως αἰδοῦς, ἐπανῆλθεν ἡ παλαιὰ αὐτῆς γαλήνη, καὶ μετ' αὐτῆς ἡ ἰσρὰ τοῦ βλέμματος σοβαρότης καὶ ἡ μεγάλη ἐλευθέρᾳ ἀπόφασίς τῆς καρδίας τῆς. Ἐλαβε τὴν χεῖρα τοῦ Βαλδῶβ καὶ θλίβουσα αὐτὴν ζωηρῶς εἶπε:

— Μὴ τὸ θεωρήσῃς ἀντικείμενον εἰς τὴν γυναικίαν φύσιν, ἐάν ἐγὼ ἐκφράσω τὴν ἰσθμὸν εὐχῆν. Εἶμαι ἰδική σου αἰωνίως, ἀφοῦ ἐπιθυμῶ νὰ μὲ ἔχῃς πλησίον σου. Εἶμαι ἰδική σου αἰκὴ ἐξ ἑλκτοῦ, οὐγὶ ἐκ πατριωτισμοῦ. Εἶμαι ἰδική σου, ἐπεὶδὴ ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς γνωριμίας μας ἀσθάνομαι τὴν καρδίαν μου κατὰ τὰ αἰσθηματὰ ὁμοίαν τῇ ἰδικῇ σου, ἐπειδὴ... μακρὰν ὕμῶν θὰ ἐφθερόμην ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ σὰς βλέπω! Καὶ ἐάν ἠθελόμεν γνωρισθῆ πρὶν ἢ ἡ σκληρὰ αὐτὴ ἀτυχία προσεβῆσῃ μοι, πάλιν τὸ αὐτὸ αἰσθημα ἦθελε συνδέσει ὑμᾶς; δύναται λοιπὸν σωματικῆς βλάβῃ νὰ μεταβαλῇ τῶν καρδιῶν τὴν ἀμετάρπτον ῥοπήν;

Ὁ Βαλδῶβ ἀπεθαμάζε ἐπὶ μάλλον τὴν ἐξοχὸν ταύτην κόρην, θλίβων μετὰ συγκινήσεως ἐπὶ τοῦ ὑπεεπάλοντος εἴθους του τὰ ἄνθη ἐκείνη. Ἡ συγκίνησις ἐχρωμάτιος διὰ ζωηροῦ ἐυθυροῦ χρωματισμοῦ τὰς παρειὰς αὐτῆς, οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἀπῆστροπτον, ἦτο θαυμασίως ὡραία κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην.

— Μάρθα! εἶπε νῦν ὁ Βαλδῶβ μετὰ φωνῆς περιπαθοῦς. Ἡτένισα τὸν θάνατον κατὰ μέτωπον ἐν τῇ ἀποτροπαίῳ αὐτοῦ μορφῇ, ἀλλὰ τὸν ὀδοδὸν αὐτοῦ φόβον δὲν ἐγνώρισα... Νῦν ὁμως... νῦν καταλαμβάνει με τὸ ὄχρὸν τῆς φρίκης; φάσμα... ἂν πίπτωται ἀπὸ τοῦ γλυ-

κέως τούτου ὄνειρον ν' ἀφηνεισθῶ ἐν τῇ ψυχρῇ κενῇ πραγματικότητι τότε... καλλήτερον ἂς ἀπεθάνω ἐν τῇ ἡδονῇ τῆς παρούσης στιγμῆς!...

— Σύνελθε, ἀγαπητέ! ἐπιθύρῃσιν ἡ Μάρθα εἰς τὸ οὖς αὐτοῦ. Σύνελθε καὶ πρόσεξον, δὲν εἶμεθα μόνον! Ἄς ζήσωμεν, ἂς ζήσωμεν ὁ εἰς διὰ τὸν ἄλλον... Εἶμαι ἀφρήτης εὐτυχής!

Ἀντήλλαξεν μίαν εἰς ζωηρὰν χειραψίαν, ἐν βαθῷ βλέμμα, ὅπερ ἀπεσφράγισεν τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων τῆς Μάρθας, καὶ σταθερᾶ, ἐξαιρετικῶς μετὰ τῆς συνήθους ἀταραξίας τῆς προὔχωρησεν αὐτὴ πρὸς τὴν λοιπὴν ὁμάδα ἦν ὁ μακρὸς μετὰ τοῦ Βαλδῶβ διαλόγος αὐτῆς; οὐδὲως ἐκίνησεν εἰς θαυμασμόν, καθ' ὅσον ἡ Μάρθα κατ' ἐξοχὴν καὶ πάντοτε μετ' αὐτοῦ συνδιελίγετο.

Μόνος ὁ Ἐκκάρτ, πρὸς ὃν ἐβρίσεν αὐτὴ στιγμιαῖον βλέμμα—ἐλπίζουσα ὅτι οὗτος ἠθελεν ἀναγνώσει ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς τὴν εὐχαριστήσιν αὐτῆς—μόνος λέγομεν ὁ Ἐκκάρτ ἐνέθησε πάντως τὴν σοβαρὰν ἀπόφασιν, ἠτις ἐγένετο ἐκεῖ, ἀλλ' ὁ ὀφθαλμὸς αὐτοῦ ἦν ἀμαρῶς καὶ θαθεῖς πόνοι ἐρουτίδων τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. Ἡ Μάρθα δὲν ἐνόησε τὸ συμβαῖνον οὐδὲ τὴν φύσιν τοῦ ἀνδρός, πόθεν ἡ τοιαύτη αἰφνιδία μεταβολή. Ἡ γὰρ αὐτοῦ τὸσον τὸν φίλον αὐτοῦ πῶς ἦτο λοιπὸν δυνατὸν νὰ φθονῇ τὴν εὐτυχίαν αὐτοῦ;! Ἡ ἰμᾶς παρέμεινε νῦν πᾶσα ἐπὶ τὸ αὐτό.

Ὁ εὐτράπελος Τύμμερ παρεπορεύετο τῷ Βαλδῶβ ἦτο ὑπὸς κατ' ἐξοχὴν εὐθυμὸς σήμερον, βαδίζων δὲ πρὸς τὸ τροχῆλατον τοῦ Βαλδῶβ ἐφλάττει διηκεῖς. Ἡ Μάρθα παρὰ τὴν μεγίστην σοβαρότητα, ἠτις νῦν εἰπέ ποτε κατεῖχεν αὐτὴν ἠναγκάσθη νὰ γελᾶσῃ ὅτε ἤκουσεν ὑπὸ μικρικατέτου συνοδευομένης στεναγμοῦ τὰς λέξεις:

— Ἀχ! ἀλλὰ τὸ γλυκὺ αὐτὸ ἄθος δὲν θάλλει δι' ἐμὲ!

Ὅτι ὑπὸ τὸ «γλυκὺ ἄθος» ἐνοεῖτο ἡ Ἀγνὴ ἦν ἀναμφίβολον καὶ εἶχεν ἴσως δίκαιον ἢ ἄκακος, ἀλλὰ καὶ λίαν συνετὴ ἐκείνη στρατιωτικῆς καρδίας, ἐπεὶδὴ ἡ ἐλαφρὰ καὶ ἐλαστικὴ τῆς Ἀγνῆς μορφή ἐπέτα ἀμέμικτος πρὸ αὐτῶν παρὰ τὸν σοβαρὸν Ἐκκάρτ καὶ ἀφελῆ; καὶ ἀφροντὶς ἐθαυκαλιζέτο ἐν τῇ ἀναμνήσει τῶν φίλων χορευτῶν, οἵτινες ἀνέμενον αὐτὴν ἐν τῇ πατριδί ἀγαπητῇ σύντροφον ἐν τοῖς χειμερινοῖς χοροῖς, καὶ ἐν τούτοις δὲν δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτῆς δὲν θὰ ἔμενε κενὸν τι ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς, ἀνῆκον τῷ μονοφθάλμῳ ἀπομάχῳ.

* * * Ἡ Μάρθα ἠσθάνετο περὶ τὸ ἐσπέρας τῆς ἡμέρας ταύτης μεγίστην ἀνάγκην τῆς σιγῆς καὶ μονώσεως τοῦ δωματίου τῆς. Ὅτε δὲ χωρὶς νὰ δώσῃ ἀφορμὴν ἵνα προκατηρήσῃ ἡ θεῖα τὴν πρό-

ωρον ἀναχώρησιν τῆς ἡδυνήθη ν' ἀποχωρήσῃ, εὐ-
 ρεν εἰσελθοῦσα εἰς τὸ δωμάτιόν τῆς ἐπιστολῆν
 ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς κειμένην. Ἡ χεὶρ τῆς ἔτρα-
 μεν ἀποσφραγίζουσα αὐτήν· ὑπέθετε τὸν γρά-
 φοντα. Ἦτο ὁ Βαλδῶβ· ὅση ἄφωνα ὑπῆρξαν
 τὰ χεῖλη αὐτοῦ κατὰ τὴν στιγμήν τῆς με-
 γάλῃς ἀποσάσεως, τοσοῦτ' εὐγλωττος ἦν ἡ γλα-
 ρίς του. Ἦσαν ἐν αὐτῇ ἐγκατεπραμέναι πᾶσαι
 αἱ περιβιβαί διακωμώσεις καρδίας εὐτυχούς,
 ἐν ἧ' ἐνοικεῖ τὸ πῦρ τῆς νεότητος, ὁ πόθος
 ἔρωτος καὶ εὐτυχίας. Ἐπὶ τοῦ κάρτου ἐφάνον-
 το στίγματα θερμῶν δακρύων. . . ἀνωμολόγει
 θυσίαν τὴν ἀπόρρῃσιν τῆς Μάρθας, καὶ ἠγωνί-
 ζετο νὰ πείσῃ ἑκείτῳ ὅτι δύναται νὰ δεχθῇ
 τοιαύτην θυσίαν.

Μετὰ προσώπου περιχρῶς· ἐφίλησεν ἡ Μάρ-
 θα τὴν προσφιλῆ ἐπιστολὴν, ἐφ' ἧς εἰκονίζετο
 ἡ μεγάλη αὐτοῦ ψυχὴ. Εἰς ἀπάντησιν τὸν σο-
 φερῶν αὐτοῦ σκέψων ἐγράψεν αὐτῷ συντόμως·
 « Γράφω ἄμεσως σήμερον εἰς τοὺς γονεῖς μου
 . . . ὁ πατήρ μου, ὅστις σὲ ἐγνώρισεν, θὰ ἐννοήσῃ
 τὰ πάντα . . . εἶμαι τελείως εὐτυχὴς! Τὸ ἰ-
 δεῖσθαι, ἔπει ἀπὸ καιροῦ ἑνερευμένῃ, εὐρυν ἄν-
 θρωπον, δι' ὃν νὰ εἶμαι τὸ πᾶν οὐδενός ἄλλου
 ἐπιθυμῶ! »

Ὁ Ἐκκαρτ ἔμαθε τῇ ἰδίᾳ ἐκείνη ἐσπέρα πα-
 ρὰ τοῦ φίλου τὸν τὸ σπουδαῖον γεγονός. Ὁ ἥλιος
 εἶχε δύσει, τὰ δὲ δωμάτιον κατὰ τὴν ὥραν τῆς
 ἐπιστομῆς ἀποκαλύψεν ἢ σκοτεινόν . . . τοῦτο
 ἦν καλὸν δι' αὐτόν. Ἐν σιγῇ ἀπόθησε πικρὰν
 ἀλγυδῶνα εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας αὐτοῦ, ὁ-
 πόθεν δὲν ἔπρεπε ποτὲ πλεῖον νὰ προβλήῃ
 εἰς φῶς. Ἐρωτικὴν εὐτυχίαν ἐθεώρει ἀδύνατον
 διὰ τὸν φίλον του—ἦτο μάταιον νὰ ἀκορῆθῇ οὐ-
 πὸς ἐν τῇ ἄφρονι ἀδυναμίᾳ του ἔστω καὶ ἐ-
 πί στιγμήν εἰς τὸ δυνατόν τῆς τοιαύτης ἰδέ-
 ας. Πᾶν ἀγνός· καὶ φιλαυτοῦν αἰσθημα, ἐνουπύ-
 ρον τῷ κατὰ φύσιν ἀνθρώπῳ περιδινεῖτο ἐν
 τῇ φοβερᾷ ἐκείνῃ ὥρᾳ ἐντὸς αὐτοῦ, ἦτο δὲ ἀρ-
 κούντως ἰσχυρὸς ὅπως ἀπέλασῃ αὐτό.

— Ἐὖρας πολῦτιμον ἀδάμαντα, Ἐβρίτιε, εἶπεν
 οὗτος μετὰ μακρὰν δεινὴν σιγὴν. Συγχάρω σοι
 μακρὰν παντὸς φθάνου ἐπὶ τούτῳ. Ἡ τύχη ἦν
 σοὶ ὀρεβέτης ἀποδόσεως πολλῷ μείζονος ἢ ἡμῖν
 τοῖς λοιποῖς.

Ἡγέρθη καὶ ἐξῆλθε τοῦ δωματίου.
 Ὁ Βαλδῶβ ἀνέγνω ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.
 — Πτωχὲ φίλε, ἐπιθύρῃσιν εὐθὺς ὄμως κατέ-
 κλυσε πάλιν αὐτὸν τὸ αἰσθημα τῆς ἀρρήτου
 του εὐτυχίας οὕτως ἀρνητικῶς, ὥστε οὐδεμίᾳ
 ἄλλῃ οὐκ εἶναι ἐνουπύρῃ πλεῖον ἐν τῇ δικαιοῖᾳ
 αὐτοῦ.

Ὅλιγας ἡμέρας μετὰ τοῦτο ὁ κόσμος μετὰ
 θαυμασμῶν ἔμαθε τὸν πρᾶδουζον γάμον, ἡ ἰσο-
 ρία τοῦ ὁποῖου ἐφάνετο τοῖς πᾶσιν ὄλους ἀ-
 κατὰ κλητος. Αὐτοὺς τοὺς γονεῖς τῆς κατέπλη-
 ξιν ἡ τοιαύτη τῆς θυγατρὸς των ἐκλογῆ· ἡ μή-

τηρ μάλιστα ἰδίᾳ ἀνέταξε κατ' ἀρχάς ἰσχυ-
 ρὰν ἀρνησιν κατὰ τὰς μάλλον κοσμικὰς ἐν-
 τυπώσεις αὐτῆς· τῇ ἐφάνετο ἡ θυσία ὑπέρ-
 μετρος ὁ πατήρ τὸν πικρῶν, ὡς καλῶς ἡ Μάρ-
 θα προσημάνευσεν, ἐνόησε τὴν ἀληθῆ τοῦ πράγ-
 ματος εἰκόνα. Ταχέως τέλος πᾶν ἐμπόδιον διὰ
 τὴν ἔνωσιν ταύτην ἐγένετο ἐκποδόν.

Ἡ τὰ μάλιστα ὄμως ἐκπλαγεῖσα ἦν ἡ Ἀγνή.
 Ὅτε αὐτὴ ἔμαθε τὸ πρᾶγμα προσέβλεψε τῇ ἀ-
 δελφῇ τῆς ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἄφρονος.

— Ἀλλὰ, Μάρθα, εἶπεν εἷτα κατάπληκτος,
 μετ' αὐτοῦ οὕτε εἰς περιπάτον νὰ ἐξέρχῃσαι θὰ
 δύνασαι, οὕτε νυμφικὰς νὰ κάμῃς ἐπισηφείας.

Ἡ Μάρθα ἐγέλασε καὶ περιπτύσσῃ μὲν τὴν
 ἀδελφὴν τῆς εἶπε — Βεβαίως ὅσον ἀφίρξῃ τὰς
 νυμφικὰς ἐπισηφείας τὸ πρᾶγμα εἶνε κάπως δύ-
 σκολον· ἀλλὰ διὰ τὸν περιπάτον τὸ πρᾶγμα δι-
 ἀφείρει· διότι ἐξερχόμεθα ἐποχοῦμενοι ἐπὶ τὸ
 ἀριστοκρατικώτερον.

Ὁ νεαῖος δικηγόρος, ὅστις ἐν τῇ πατρίδι τῆς
 Μάρθας ἐνόμιζεν ὅτι ἐκέρδισε τὴν χεῖρα αὐτῆς·
 δὲν ἀπέθανεν ἐκ μακροσμοῦ στερηθεὶς αὐτῆς. Ἡ-
 δη κατὰ τὴν ἀπουσίαν ἐκείνης· ξένη τις κληρο-
 νόμος πλουσία ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν των καὶ
 μετ' οὐ πολὺ στενὴ σχέση· συνέδισε αὐτούς, ἡ
 δὲ Φῆμη λαβοῦσα ἐπὶ τῶν πτερῶν τῆς συν-
 δεδεμένα τὰ ὀνόματα αὐτῶν περιήγαγον ἀνὰ τὰ
 στόματα τῶν κατοίκων. ὅτε δὲ ὁ ἀραβὸν ἐφθά-
 σε καὶ εἰς τῆς Μάρθας τὰ ὠτα, ἐσκέφθη αὐτὴ
 λιὰν ὀρθῶς, ὅτι ὁ γάμος οὗτος ἦν δι' αὐτὸν καλ-
 λήτερος, ὅτι καὶ ἡ ἄλλη ἐκείνη ἦτο καλὴ δι'
 αὐτόν. . . Ἀλλὰ διὰ τὸν Βαλδῶβ τῆς μόνῃ
 αὐτῆ . . . καί! μόνῃ αὐτῇ καὶ οὐδεμίᾳ ἄλλῃ
 ἦτο ἀναγκαῖα· οὐδεμίᾳ δὲ ἡ δύνατο νὰ κατα-
 λάθῃ τὴν θέσιν αὐτῆς.

* * *
 Ἐν ἔτος μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα ὁ Βαλ-
 δῶβ ὑπέστη ἀρίστας ἐξετάσεις καὶ συνεισὰ τού-
 των διαρίσθη πρωτοδικῆς. Τότε ὠδήγησεν εἰς
 τὸ ἱερὸν θυσιαστήριον, τὴν δι' αὐτῆν οὕτω γεν-
 ναίως τὴν νεότητᾳ αὐτῆς· θυσιάσασαν, ἐνθα ὁ ἰ-
 ερεὺς τοῦ ὑψίστου ἠλόγησε τὴν ἔνωσιν αὐτῶν,
 μετ' ὁ ἀπήλθε μετὰ τοῦ πολυτίμου του συντρό-
 φου εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ.

Κατὰ δὲ τὸ θέρος τοῦ ἰδίου ἔτους ἐν Βισθά-
 δεν εὐτυχῆς ζεύγος προσείλκε τὸν θαυμασιῶν
 τῶν ξένων ἀπάντων ἢν ἡ Μάρθα εὐτυχῆσται
 παρὰ τὸ τραχύλατον τοῦ ἀγαπητοῦ αὐτῆς συ-
 ζύγου βαδίζουσα.

II ΔΙΕΥΘΙΝΣΙΣ

Εἰς Λευκόμα Φίλης

(Ἀκροστοιχίς)

Γλυκεῖα κόρη! σ' εἶδον χθὲς τὸ βλέμμα σου μ' ὠμίλει,
 Ἐλάλει ἡ καρδίᾳ σου διὰ τῶν ἰσθαλμῶν σου,
 Καὶ ἐν γλυκῷ μεσιδίᾳ ἐπλάνας εἰς τὰ χεῖλη,
 Εἰκόνα τῶν ἀγγελικῶν, τοῦ πάθους σοχασμῶν σου.

Ἐνῶ μ' ὠμίλει ὑστερον χαρίεσσα, ἐρώσα,
 Περιπαθῆς ἐτόνιζεν τοὺς λόγους σου ἐκείνους,
 Τοῦ ἔρωτός σου, διατὶ μελιέρυτος ἡ γλώσσα
 Αὐξάνει τῆς καρδίας μου τοὺς πόθους τοὺς πύρριν-
 γους.

Ἄφρα φίλη! διατὶ τὸ βλέμμα σου τὸ θεῖον
 Ὅποταν ῥίπτῃ ἐπ' ἐμοῦ μὲ τὴν σὴν γοησίαν,
 Τὸ βλέμμα, τὸ παράδεισον καὶ κόλασιν ἐγκλείον,
 Βαρυκαλεῖς αἰσθάνομαι παλμούς εἰς τὴν καρδίαν.

Ἐρικὴ μου τύχη! διατὶ τοὺς στόνους μου βιαία
 Ψυχρούς σκορπίεις· καὶ μακρὰν, πολὺ μακρὰν ἐκείνης,
 Ζηλοτυπεῖς, ὡς φθονεῶν κατηραμένη γραία,
 Καὶ ἐπ' ἐμοῦ τὸ κράτος σου ποθεῖς νὰ ἐπιτείνῃς.

Γλυκεῖα φίλη! μὲ αὐτοῦ τοῦ πάθους μου τοὺς πόνους,
 Μὰ τοῦ ἀγνοῦ μου ἔρωτος τὴν θεῖαν λαμπρῶνα,
 Δένθ' ἀποσπασθὰ πᾶσι τοῦ πόθου μου τοὺς μόνους,
 Οὐδέ ἐκ τῆς μνήμης μου τὴν σὴν, θὰ εὐσίη τὴν εἰκό-
 ναν.

Ἐν πικρῶν τύχῃ σκληρᾷ, ὄλῃσε Ζηλοτύπως
 Καὶ χωρίζεμας πάντοτε πραγματικότησε ἰερῶν...
 Μίτην ἰβραμζῶν κἀναυτὴν ἄναπολῶ... ἡ μὴπως
 Καὶ ξεμδάσμωντῶν θιονμου ποθεῖς ν' ἀφῆσης σεῖ-
 ρον.

Ἄ! ἔρρε τότε, γένη δὲ καὶ σὺ πτωχὴ καρδίᾳ,
 Ἐν καὶ ἡ παρήγορος αὐτὴ ἐλπὶς ἐχάθη
 Ἐνὰ νὰ ζῆσω γέγραπται ἐν λύπῃ αἰωνίᾳ.
 Νὰ λησμονῆσω πλὴν αὐτὴν οὐδέποτε ἐγράφη.

Ἐγγραφὸν ἐν Πύργῳ.

G. E. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ.

Εἰς Ἀμερικανὸς Ποιητῆς

Α'.

Οἱ ἀτίθασοι ἐκείνοι τῆς ἀγγλικῆς βασιλείας
 ἀνοτυπεῖς, οἵτινες πρὸ δύο αἰώνων καὶ ἡμίσε-
 ως ἀπέπλεον εἰς τὸ παρθενικὸν τῆς Ἀμερικῆς
 ἔδαφος, ὅπως ἀποφύγων τὸν κύρωνα, τὴν εἰρ-
 κτὴν καὶ τὴν ἀγγόναν, δὲν κατέτριβον βεβαίως
 ἐν ἀνεσχῶφ ἀπογύωσι τὰς μακρὰς ὥρας τῆς ὁ-

δοιπορίας των. Ἐν τῷ μίση τῶν τρικυμιῶν τοῦ
 Ὀκεανῶ, πιστῶν ὁμοιωμάτων τῆς ἐν ταῖς
 καρδίαις αὐτῶν μαινομένης καταγίδος, διέβλεπον
 πολλὰς χαίρεικάως ἐν τῇ νεφελῶδι ἀπόψει
 τοῦ μέλλοντος τὸν βασιλοκτόνον πέλεμον, ὅστις
 ἐμελλε ν' ἀποκόψῃ τὴν κεφαλὴν τοῦ δυνάστου,
 καὶ ἐν προφητικῇ ἐκστάσει ἠγάλλοντο ἐπὶ τῇ ἰ-
 δρῶσει τῆς πολιτείας ἐκείνης, ἦν ἐν ἄλλῃ ἡπει-
 ρῷ ἠτοιμάζοντο ν' ἀναδείξουν κραταῖαν καὶ
 ἐν αὐταῖς ἐτι ταῖς παρεκτροπαῖς αὐτῆς ἀπρος-
 μάχτηον. Πλὴν ἐν τῷ ὀμίλῳ τῶν ἀγερῶων τού-
 των προεγγραμμένων, ἴσως τινὲς ἐξ αὐτῶν ἀ-
 παρημόντες μετὰ πικρίας τοῦ διωγμοῦ τοῦ
 ἀστερίνου θαλάμου καὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἱεροδι-
 κείου, ἐνεθυμῶντο ὅτι ἐν στιγμᾷ ἄλλοις ἀφο-
 ρήτων νέος τις δημοκράτης, ὄρατος ὡς παρθέ-
 νος ἀλλ' εὐχαρῆς ὡς τιτάν, παρεμύθησεν αὐ-
 τοὺς διὰ τῆς ἀναγνώσεως στίχων τινῶν, ἐν οἷς
 ἐσείρητα ὅλη ἡ καρδίᾳ τῆς πειρομένης καὶ μετ'
 οὐ πολὺ τροπαίουχου μερίδος των, καὶ ἐν οἷς
 τὸ ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν ἐκτυλισσόμενον δρᾶμα
 ἀπεικονίζετο ἐν τῇ μεγαλογραφίᾳ τῆς κοσμογο-
 νίας. Οὕτω παρὰ τὰς ἀπειλάς καὶ τ' ἀναθέμα-
 τα τῶν συστασιωτῶν τοῦ Κρομευέλλου ἤχουν
 πολλὰς καὶ οὐχ ἦττον νευράδεις καὶ φλογε-
 ραὶ ῥήσεις, αἱ ἀπεστήθιζον οἱ φίλοι τοῦ Μιλ-
 τανως ὁ στίχος ἐν τῇ εἰκόνι τούτῃ προσεχοῦς
 μέλλοντος ἐμινύετο ἤδη μετὰ τῆς κλαγγῆς τῶν
 ὄπλων, καθηγήαζε τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, ἐβόμ-
 βει ὡς ἀπήχησις ἐκδικήσεως ἐπὶ τοῦ μελανοκε-
 ποῦς ἰκρίωματος, ἐφ' οὐ ἀπετέμετο εἰς θεσμός
 μᾶλλον ἢ εἰς ἀνθρώπος, καὶ τέλος μεταβαλλό-
 μενος εἰς παιζνα ἐπανηγόριζε τὸν θριαμβὸν τῆς
 δημοκρατίας, ἀδιαφορῶν ἐὰν ἡ ἀλουργίς αὐτῆς
 ἀπετελέσθη, οὐχὶ ἐκ πορφύρας, ἀλλ' ἐξ αἵματος.
 Ἐκ τῶν μετακωνῶν τούτων τῆς ἐλευθερίας, τῶν
 ἐπιδικωνόντων ἀνὰ μέσον τοσοῦτων κινδύνων καὶ
 ἀγῶνων τὴν πραγματοποίησιν τοῦ οἰστρηλατοῦν-
 του αὐτοῦ πολιτικοῦ ιδεώδους, ἐγένωντο βρα-
 χύτερον ὁ Οὐάσιγκτων καὶ ὁ Longfellow.

Καὶ ὄντως ἐν Ἀμερικῇ ἡ ἐμπνευσις οὐδέπο-
 τε δύναται νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τῆς φιλοπκτρίας,
 ὡς ὁ αἰοῖς δὲν δύναται νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τοῦ
 πολίτου· ἐκεῖ δὲν ἀναφάνονται Ἀριστοῖο ἐκ-
 πορευόντες τὴν μεγαλοφυῖαν πρὸς ἐξήμνησιν τῶν
 Βοργιῶν ἢ Μεταστάσιου δουλοφρονῶς περισκινόντες
 τοὺς δυνάστας τῆς πατρίδος των· ἐκεῖ οὐχὶ σπα-
 νίως ἡ χορδὴ τῆς λύρας, ἀπαξιοῦσα, κατὰ τὴν
 γραφικὴν τοῦ Moore ἔκφρασιν, τὰς νωθὰς τοῦ
 ἔρωτος τερθερίας, μετεβλήθη εἰς νευρὰν τόξου,
 καὶ ἠκόντισε φονικὸν κατὰ τῶν τυράννων θέ-
 λος. Οὐ μόνον δὲ ἐκ τῆς ψυχῆς αὐτῶν, ἐμφορου-
 μένης ὑπὸ ἐπιθεῖον πρὸς τὰς πατριῶς δόξας ἀ-
 γάπης, ἀρύνονται πλειστάκις οἱ ἀμερικανὸι ποιη-
 ταὶ τὰ θέματα καὶ τοὺς τύπους τῶν καλλι-
 τεχημάτων των, ἀλλ' ἐνίοτε, ὡς ὁ Goethe προσ-

βλέπων ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν εἰς τὴν ἐν τῷ κοιτῶνι αὐτοῦ προσηύχον τῷ Διὶ, κοσμοῦσι τοὺς τοίχους τοῦ δωματίου των διὰ τῆς εἰκόνας τοῦ ἡγέτου τῆς ἐθνεγερασίας των, ἢ καλοῦσι περὶ ἑαυτοῦ ἀντικείμενα, κατακουσθέντα ὑπὸ τοῦ βλέμματός του, βραχύντα ὑπὸ τῶν δακρύων του, ζωογονηθέντα ὑπὸ τῆς πνοῆς του, ἀπαθανατισθέντα ὑπὸ τῆς παρουσίας του. Οὕτω ἡ Λουκρητία Μαρία Δαβιδόσων ἠλεκτρίζετο ἀτενίζουσα ἐκάστοτε εἰς τὴν ζωγραφηθεῖσαν μορφήν τοῦ Οὐασιγκτῶνος· οὕτω ὁ Longfellow ἐν τῷ μέσῳ τῆς γυναικῆς γελοῦσας φύσεως, τὸ πλεῖστον τῆς ζωῆς αὐτοῦ διήνησαν ἐν ἐπαύλει, ἥτις τέμενος μάλλον δύναται νὰ κληθῆ, ἅτε χρησιμεύσασα κατὰ μὲν τοὺς χρόνους τῶν κινδύνων καὶ τῶν ἀγώνων ὡς στρατηγὸν τοῦ ἥρωος, κατὰ δὲ τὴν ἐποχὴν τῆς ἰσχῆος καὶ ἡρεμίας ὡς ἀποχωρητήριον τοῦ ποιητοῦ. Ἐκεῖ ὅπου ὁ τῆς ἀμερικανικῆς ἀνεξαρτητικῆς πρωτοστάτης ἐσκήφη, εἰργάθη καὶ προεκινδύνευσεν πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς πατρίδος του, ἐπίπερτο ἐν ἀνάδειχθῆ ἐν ὅλῃ τῇ αἰγλῇ τῆς δόξης του ἐν τῶν ἐπιφανεστέρων τῆς ἐλευθερίας ταύτης ἀποκηρυκτῶν ἐκεῖ, ὅπου ἐβρόντησε τῆς μάχης τὸ πρόσταγμα, ἐμῆλλε νὰ ἠγήσῃ τῆς εἰρήνης τὸ μέλος, τὸ δὲ πλῆσιον τῆς ἀνδρίας καὶ τοῦ ἡρώατος νὰ περιβόησῃ τῆς ἐμπνεύσεως καὶ τῆς καλλιτεχνίας ἐν τῇ εἰκόνι.

Ἐν τῷ γραφικῷ τυπῷ ἡσυχαστέρῳ, τῷ τε σούτον παραστατικῷ, συζευγνύοντι τὴν τοῦ παρελθόντος εὐλαϊκὴν πρὸς τὴν ἀκμὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰκονίζοντι τὸν διφυᾶ, οὕτως εἰπεῖν, τοῦτον χαρακτῆρα τοῦ ἡμερικανικοῦ μεγαλείου, γέρων λευκὸβρῆξ καὶ ὑπὸ τὸ ἄγθος τῆς ἡλικίας ὀλίγον κυρτούμενος, πλὴν τοῦσῶν ἐκ τῶν ἐκφραστικῶν ὀφθαλμῶν του τὴν ἀκτινοβολίαν ἀνεσπέρου νεότητος, ἐξένιζε μὲν πρὸ δύο ἐτῶν τοὺς προσηκόντας τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς εὐρείας. Ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ πολλοῦ ἐκείνου πάγωνος, τοῦ μικύνοντος τὸ ὄνειδός του προσώπου του, ἐπὶ τῇ θέᾳ τῆς ἀσημαλῆτου κόμης του καὶ τῆς ζωηρότητος τῶν κινήσεων καὶ τῶν σχημάτων του, πολλοὶ ἴσως ἀνεκάλουν εἰς τὴν φαντασίαν αὐτῶν γρηκιῶν τινα τοῦ μεσαιῶνος· ῥαψωδῶν, οὐχὶ βεβῆως ἐκείνων, ὅστις, κατὰ τὴν ἀξιοθαύμαστον τοῦ Ἰσαγ περιγεγραφῆν, ἐπὶ βράχου ἰσθμίου ἐσπρονόνηζε τὴν κερκυριβόλον αὐτοῦ ἄρᾳ κατὰ τοῦ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ βράχου τούτου στρατεύοντος αἰμοχρῆτος ἀνακτος, ἀλλ' ἕνα ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἐν τῷ μέσῳ τιμωρικτικοῦ δώματος, μὴ ποιεθέντες ὑπὸ τοῦ βαρυτοῦ, δούπου τῆς καταπιπτοσύνης, γερύρας καὶ ὑπὸ τοῦ βλέμματός των περὶ ἑαυτοῦ πανόπλιον εἰκόνα, ἔψωναν τὰς χορδὰς τῆς κιθάρας των, κενόσταντες τὸ κύπελλον τοῦ ἀκράτου, ἐν τοῖς προσέγγον ἢ ξανθοπλόκαμος τῆς ἐπαύλειος ἐκείνης; δέσποινκα, καὶ ἀγνοοῦντες ἐν τοῦ ἐμῆθεσκε περισσότερον ὁ ὕψος ἢ τῆς γυναι-

κῆς ἐκείνης τὸ ὄμμα. Πλὴν καὶ ἕτερον αἰσθημακ, ἐκτὸς τοῦ σεβασμοῦ, ἐγενᾶτο ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ τὸν ἡμέτερον ποιητῆν ἐπισκοπιτομένου ἐνώπιον αὐτοῦ ὁ εὐρωπαϊκὸς περιγητῆς δὲν κατῆγετο ὑπὸ τῆς καταπληξῆως ἐκείνης, ἴσως δ' ἐνίοτε καὶ τοῦ δέους, ὅπερ ἐμποιεῖ τὸ ἀμυγῆς σαξωνικὸν στοιχεῖον ἐν τῇ ἐντόφῃ καὶ ἰδιορρυθμῷ αὐτοῦ πρωτοτυπία ἐνώπιον αὐτοῦ δὲν κατελαμβάνετο ὑπὸ τῆς σκοτοδίνης, ἣν προξενεῖ ἡ ἀκολασταίνουσα ὁρμὴ τοῦ Ροε ἢ ὁ θυγνός τοῦ Hawthorn μυρικισμός. Ὁ ἀναγνὸς τοῦ Longfellow τοὺς στίχους καὶ ὀλίγας λέξεις μετ' αὐτοῦ ἀνταλλάξας ἐμάνθανε νὰ θεωρῇ αὐτὸν ὡς τὴν συνεκτικὴν κείνον τῆς γραμματικολογίας τῶν δύο ἡπείρων, ὡς τὸν κοσμοπολίτην ἐκείνον αἰδῶν, ὅστις ἀπὸ τῆς μειδιώσης ἰταλικῆς ἀκτῆς μέχρι τοῦ οὐρανοῦ γερμανικοῦ οὐρανοῦ συνέλεξε τὰ χρώματα τῆς ποιητικῆς αὐτοῦ πινακίδος.

Ὁ Longfellow ἠγάπησεν ἡμᾶς μετὰ τῆς αὐτῆς ζήσεως, μεθ' ἧς καὶ ἡμεῖς τὸν ἠγαπήσαμεν. Τίκνον τῆς Ἀμερικῆς, πολλὰς κατέλιπεν εἰς τὴν ἡμετέραν ἡπείρου τὰ ἴχνη, οὐ μόνον τῆς διαιθεσίας του, ἀλλὰ τῆς συμπαιθείας του πολίτης ἔθνους δημοκρατουμένου, ἐκῆψε πολλὰς, οὐχὶ δουλοπρεπῶς, ἀλλ' εὐσεβᾶτως τὴν κεφαλὴν ἐνώπιον τῶν συνταγματικῶν ἡμῶν θρόνων ἀπόγονος τῶν μάλλον ἀδιαλλάκτων μετὰ τῶν δικτατορομένων, ἔσται ἐν ἀράφῳ συγκινήσει ἐνώπιον τῶν μεγαλοπρεπῶν μητροπόλεων τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης, ἥτις τοσοῦτον ἀπηνῶς κατεδίωξε τοὺς πρόποδας αὐτοῦ, καὶ τοσοῦτον πάλιν ἀπηνῶς ὑπὸ αὐτῶν κατεδιώθη, — ἐσκήρτησεν ἐκ τοῦ ἱεροπρεποῦς τρόμου, δι' οὐ περιβόλλονται οἱ νῆρθηκες καὶ οἱ σκηκοὶ τῶν νεῶν ἐκείνων, καὶ παρακολουθῆσεν μετὰ παλλούσης καρδίας τοὺς φλόγους τῶν ἐν τῷ ἡμέρωτι κεικουμένων ἐκείνων ὀργάνων, ἅτινα διὰ τῶν ἀνιόντων αὐτῶν ἤρουν φέρονται αἰωροῦντα ὡς δι' ὑπερφυοῦς κλίμακος τὴν ψυχὴν τοῦ ἀκρωμένου ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν οὐρανόν.

Β'

Ἐν τῇ ποιήσει τοῦ Longfellow πρωτεύει ἡ μάλλον ἀποκλειστικῶς ἐπικρατεῖ τὸ λυρικὸν στοιχεῖον. Ὁ ἀμερικανὸς ποιητῆς δὲν ἀρέσκειται εἰς τὴν ἐπικὴν σεμνολογίαν, οὕτε διατρέπει ἐπὶ δραματικῇ πλαστικότητι, πλὴν ὁ λυρισμός αὐτοῦ δὲν ἀπορρίπτει ἐκ καρδίας πολλὰ ὑπιστάσεις καὶ εἰς αἰμασοσύνη, ὡς τὸ ἀρωματωδὲς ἐκείνο κόμμι, ὅπερ ἐχέσεται ἐκ τοῦ διαβρῆγμένου κορυμνομοιούχων τινῶν δένδρων. Πᾶντα τῆ ἐν τῷ ὄρατῷ ἐκείνῳ κόσμῳ, ὅστις ἐνώπιον ἡμῶν ἐκτυλίσσεται ἢ ἐν ἐκείνῳ τῷ ἄλλῳ, ὅστις καθ' ἐσχάτην ἐν ἡμῖν ἀνίσταται ἢ καταρῶσει, ἐσποτρῶνται πρὸς στιγμήν εἰς τὸ γελῶν ἢ κατηφές,

ἀλλὰ πάντοτε ἤρμερον τῆς διανοίας του· βέβαιον, ὡς αἱ σκῆαι ἐκείναι, αἵτινες κύπτουσι ἐπ' ὀλίγον ἐπὶ βύσσος δὲν ἰσχυροῦσιν οὔτε κἂν τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ νὰ ἰσχυρῶσιν. Ἡ ἀντικειμενικὴ οὕτως εἰπεῖν, συμπάθεια πρὸς πᾶν αἰσθημα, πρὸς πᾶν φίλτρον, πρὸς πᾶν φαινόμενον τῆς φύσεως ἢ τῆς ψυχῆς ἀποτελεῖ τὸ κυριώτατον γνώρισμα τῆς ἐμπνεύσεως τοῦ ποιητοῦ τούτου ὁ κόσμος, ὃν δημιουργεῖ ἢ φαντασάτω, περιλαμβάται ἐν τῷ κώλῳ αὐτοῦ πεδία καὶ φάραγγας, εὐδίαν καὶ θυέλλας, ζωὴν καὶ θάνατον, πλὴν αἱ φάραγγες ἐκείναι οὐδέποτε χαινεύσιν ὡς ἄβυσσοι, τὰς θυέλλας ἐκείνας παρακαλουθεῖ πάντοτε ἴρις ποικιλοφῆς, ὁ δὲ θάνατος ἐπερχόμενος ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀβροτέρων φίλτρων, ἐμοιάζει μάλλον πρὸς τὴν πράγμων δειλὴν φωτοβόλου ἡμέρας ἢ πρὸς τὴν ἀτελεύτητον τοῦ μηδενός σκοτίαν. Ὁ στίχος αὐτοῦ περιγράφει μὲν πολλὰς τὰς μάλλον πολυδακρύτους τοῦ βίου συμφορὰς, πλὴν ἡ ψυχὴ, ἐξ ἧς ὁ στίχος οὗτος ἐπήγαγεν, οὐδέποτε πρὸς αὐτὰς ἐπάλασεν, οὐδέποτε ἠσθένησεν τὴν ἀγερωχίαν τοῦ κινῶτος τιτάνος ἢ τὴν κατὰ πᾶσαν τοῦ πατριῶτος σκώληκος ἢ ποιήσεως αὐτοῦ, ὅταν ἐκτραγωδῆ τῆς καρδίας τὰς θυέλλας, ὁμοιάζει πρὸς τὴν σελήνην ἐκείνην, ἥτις, κατὰ τινα Ἀγγλόν ποιητῆν, ἐπὶ κλυδιωνίζομένου ἀνατέλλουσα, ἀρκεῖται νὰ φωτίσῃ τὴν τρικυμίαν, ἣν δὲν δύναται νὰ κατευνάσῃ.

Τὸ ποίημα ἐκείνο, ἐν ᾧ μάλλον ἢ ἐν παντὶ ἄλλῳ καταγράφεται ὁ ἰδιῶς οὗτος χαρακτῆρ τοῦ Longfellow, ἐπικαλεῖται «Evangelines», εἰδύλλιον κατανυκτικώτατον ἐκτυλισσόμενον ἐν τινε γωνίᾳ τοῦ νέου κόσμου. Τὰ δρᾶντα πρόσωπα τοῦ εἰδύλλιου τούτου δὲν ἐμοιάζονται πρὸς τὴν Ἀμαρυλλίδα τοῦ Θεοκρίτου, πρὸς τὴν Σουλβίαν τοῦ Τάσσου, πρὸς τὴν Μυστίλιν τοῦ Γουαρινῆ ἢ τὴν Ἀλκαῖον τοῦ Γεσέρου. Οἱ ποιημένοι οὗτοι τῆς μεσομβρίας, πρῶτοντα τῆς φιλομειδῆδος πολυθείας, ὃν ὁ ἔρωσ μετέχει πάντοτε τῆς ἡδυπαθείας τῶν αἰσθήσεων, ὃν τὸ ἄλλος οὐδέποτε προκαλεῖται μέχρις ἀπογνώσεως, οὔτε ἡ ἀφοσίωσις μέχρις ἐθελουσίας, — οἱ ποιημένοι οὗτοι, οἵτινες στεναχόουσι ὡς ὁ βύας, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ὀποῖδ συνδιελέγονται μετὰ τῆς ἐρωμένης των, καὶ ὃν ἡ εὐεταθεία δύναται νὰ παραβληθῆ πρὸς τὴν πτῆσιν τῶν πολυχρῶν ἐκείνων χυνοσαλλιδῶν, ἅς ἀπὸ ἄθους εἰς ἄθους δίκουσι, πόρρω ἀπέχουσι τῶν ἀξίστων πλὴν ἄρρενων ὀφθαλμῶν ἡμετέρων χαρκατήρας, ὃν ὁ ἀμερικανὸς αἰοδὸς ἀμφιγέται τὰς περιπετείας. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἰσὶν οἱ πρωτογενεῖ ἐκείνη πολιτεία ἢ ἀποπλοῦσι τῆ ἀπληγαμένη, ὡς λέγει ὁ ἡμέτερος ποιητῆς, ἀπ' ἐνός μὲν τοῦ φόβου, ὅστις παρακαλουθεῖ ἐνίοτε τὴν μοναρίαν, ἀπ' ἑτέρου δὲ τοῦ φόβου, ὅστις πολλὰς ἐγκρατεῖ εἰς τὴν δημοκρατίαν. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι δὲν διέρχονται τὰς ὄχθρας των ἐν τῷ ἄεργῳ θαυμασῷ τῆς φύσεως,

ἀλλ' ἐξευγενίζονται ὑπὸ τῆς ἐργασίας ὅπως ἀνέλθωσι μέχρι τοῦ ὕψους τοῦ ἰδανικοῦ των· οἱ ἄνθρωποι οὗτοι δὲν προσφέρουσι σφάγια εἰς τὴν Ἀφροδίτην καὶ τὸν Ἀπόλλωνα, οὔτε παρεστέουσι τὸν ἀνεύθυνον πατριῶσιν τῷ Ὀρέω, ἀλλὰ, πιστοὶ λάτρεις τοῦ Θεανθρώπου, κύπτουσι τὸν αὐθῆνα ἐνώπιον τοῦ καθήκοντος ὅπως ἀκολουθῶσι τὸν ἐγείρωσιν ὑψηλότατον, δὲν ἀπορροῦσι τὰς εὐγενεῖς ὀδούς, αἵτινες παρασκευάζουσι τὰς εὐγενεῖς ἀγαλλιάσεις, καὶ φρονοῦσι ὅτι οὐδὲν καθαγιαίνει τὸ αἰσθημα ὅσον ἡ ἀρατος ποιήσις ἐνός δακρύου. Ἐκεῖ, ἐν τῷ μέσῳ τῶν συμφορῶν ἐκείνων πεδιδάδων, τῶν συνηρηρῶν ἐκείνων δασῶν, ὃν τὰ πελώρια δένδρα φαίνονται τοῖχα, ἐφ' ὧν ἐρείδεται τοῦ οὐρανοῦ ὁ θόλος, ὅπου ἡ αὐρα ἡ προπορευομένη τῆς ἀνατελλούσης σελήνης φαίνεται ἡ μυροβόλος αὐτῆς πνοὴ ἡ ἐρωτικὴ ἀναίγουσα τῶν ἀνθέων τοὺς κάλυκας, — ἐκεῖ, ὅπου τὸ Ὀρέω ἐκδηλοῦται ἐν τῇ θελκτικώτερά ἢ ἐν τῇ φοβερωτέρᾳ αὐτοῦ μορφῇ, ὅπου παρὰ τὰ στήθη τῶν ταῶν ἐδεσθεῖ ἡ τίγρις, καὶ τῆς ἀηδόνος τοὺς φθόγγους διακόπτει τοῦ πᾶνθρος ὁ βρυχθῆρας, ἀναρπύεται εἰς ἔρωσ, ἔρωσ ἀχανῆς ὡς ὁ στεγαζὼν αὐτὸν οὐρανός, ἄβρυς ὡς τὰ εἰκονίζοντα αὐτὸν ἄνθη, Νεζνίς, ἥς τὸ βῆμα φαίνεται ὁ βυθὸς ἐσωτερικῆς μελοδίας, ἐρεθταῖ νέου φιλοπόνοῦ καὶ γενναϊόφρονος, ὅστις ἐν τοῖς ἀπερίττοις τῆς κόμης χοροῖς φθιβεῖ εἰς τὸ ὄς αὐτῆς λέξεις, αἵτινες φαίνονται ἀσπαρτίζουσαι μέρος τῆς ἡλικίης μουσικῆς. Ἡ ἡρεμία, ἐν ἣ διαύγουσι τὰς ἡμέρας των οἱ Ἀρακάδες οὗτοι τοῦ νέου κόσμου, αἴφνης παρασσεταῖ ὑπὸ τῆς ἀφίξεως ἀγγλικῶν πλοίων καὶ στρατευμάτων, ἅτινα, ἀδυσωπότης ἐκτελοῦντα ἀδυσωπτητον διαταγήν, ἀποδιώκουσι τοῦ πατρίου ἐδάφους τοὺς ταλαιπώρους ἀποίκους, ἐν σπαραξικαρδίᾳ ἀπογνώσει εἰς ἄλλας χώρας μεταναστεύοντες ὅπως φάγωσι τὸν δακρυόρεκτον τῆς ἐξορίας ἄρτον. Οἱ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης οὐδέποτε ἀπ' ἀλλήλων χωρισθέντες τρέπονται ἄλλοις ὁδοῦς, ἄλλοις διευθύνονται· πινὲς ἀναπλεύουσι τὸν Μισισσιπῆ ἀκολουθοῦντες τοὺς ὑπὸ τοῦ Σατωβριάνδου περιγραφέντας ἐρωδιούς καὶ κροκοδείλους τοὺς ἐπιβαίνοντας ἀνοπλίετων ὀλακῶν· ἄλλοι διέρχονται παρὰ τὸν καταρράκτην τοῦ Νιζαγόρα, καὶ ἀκούουσι τοὺς κρωγμῶν των ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἐφιπταμένων ἀετῶν, ἄλλοι ἐξακολουθοῦσι μεταγόμενοι τὸ ἀρχικὸν αὐτῶν ἐπιτήδευμα, ἄλλοι μεταβάλλονται εἰς εὐπόρους φυτοργούς. Ἡ ἀπέλασις ἐκ τῆς στυροληθείσης πατρίδος καταλύπησις μὲν αὐτοῦς, ἀλλὰ δὲν ἐξενεῖται τὸ ἀκατανώτισον αὐτῶν πρόνημα· αἱ χεῖρες αὐτῶν δὲν κατέπεσον ἐν ἀνάδωφ ἀπελαίσει, ἀλλὰ, περισοιζόμενοι καὶ παραφοροῦμενοι ὑπὸ τῶν φίλτρων αὐτῶν ὄντων, ἔδραξαν ἐρρωμένως τὴν δικελλαν καὶ τὴν σφύραν, καθότι ἡ πατρίς οὐδέποτε ἀπόλλυται, ἐν ὅσῳ δύο

καρδιαί ἀναδίδουσι τὸν αὐτὸν παλμὸν, ἐν ὅσῳ δύο στόματα συνάπτονται ἐν τῷ αὐτῷ ριζήματι. Πλὴν, κατὰ μοιραίαν σύμπτωσην, ὁ ἔρασις ἐν τῷ σάλῳ τῆς ἐξόδου ἐκείνης τῶν περι-αλγῶν νομαδῶν, χωρίζεται ἀπὸ τῆς ἐρωμένης του, αὕτη δὲ, θάψασα τὸν πατέρα αὐτῆς, μὴ ἐπιζήσαντα τῇ γενετείρᾳ αὐτοῦ κόμη, περι-έρχεται τὴν ὄλην Ἀμερικὴν πρὸς ζήτησιν τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ὃν τοσοῦτον ἠγάπησε. Πῶς δύνανται αἱ ἀποστάσεις νὰ ἐφοβίσαν τὴν γυναῖκα ἐκείνην, ἥτις ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς περικλείει τὸ ἀπειρον; Ὁ ἔρωσις αὐτῆς διεήθη τὰς τρεῖς βαθμίδας, αἵτινες τὸν ἀνεβίβασαν μέχρι τοῦ θείου ἀπὸ ἡδονῆς ἐγένετο ὀδύνη, ἀπὸ ὀδύνης μαρτύριον. Ἡ πόδις αὐτῆς οὐδέποτε ἀπο-κάμνουσιν ἢ κεφαλὴ αὐτῆς οὐδέποτε ἰλιγγί-αται ἐπὶ παρερχομένη, μεταβαλλόντα ἐναχοῦ τὴν χροιάν τῆς σιλβούσης αὐτῆς κόμης ἢ διαλα-κίζοντα τὰς πρῶν ῥοδοχρῶν παρειᾶς τῆς, αὐ-τη δὲ μειδίᾳ μετὰ μελαγχολικῆς περιφρονήσε-ως ἀπέναντι τῶν ἐπιπειθῶν τῆς δυνάμεως ἐκεί-νης, ἥτις διὰ τῆς ἐξασθενήσεως τῆς πεπερα-μένης ὕλης περρίζεται νὰ παλαίῃ πρὸς τὴν αἰω-νιότητα τοῦ αἰσθημάτος. Ὡς οἱ προσκυνῆται τοῦ μεσαιῶνος, ἀρῆται νέαν ἰσχὺν καὶ ζῆσιν ἐξ ἐ-κάστου νέου σταθμοῦ τῆς ἐπαύουσι πορείας τῆς· τί σημαίνουσιν οἱ κόποι καὶ οἱ κίνδυνοι ἀπέ-ναντι τῆς ἀφάτου ἐκστάσεως, ἣν τῇ ἐπιφυλάτ-τει ἡ λατρεῖα ἀγκάλῃ; Δύναται τάχα νὰ ἐξ-αγορασθῇ δι' ἑλοκλήρου εἶον μόχθου καὶ ὀδύ-νης μία ὥρα ἐν τῷ παραδείσῳ διαρρέουσα; Μετὰ πόσης ἀνυπομονησίας προοίεται ἡ ἐρω-σα αὕτη γυνὴ τὴν τέρψιν τῶν ἀτελευτήτων ἐ-κείνων συνδιελέξω, ἐν αἷς τὰ δυστυχῆματα ἀμφοτέρων μέλλουσι ν' ἀποτελέσωσι τὸ τερπνό-τατον τῶν ἀμοιβαίων ἀφηγήσεων θέμα ὡς ἐκ τῆς ἀντιθέσεως τῶν πικριῶν τοῦ παρελθόντος πρὸς τὴν βακχεῖαν τοῦ ἐνεστώτος!

Ἄλλ' ἐνῶ ἡ ἀκαταπόνητος πλανήτης διέρχεται ποταμούς καὶ ὄρη, ὁ ἔρασις αὐτῆς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ αἰσθημάτος ἐλαυνόμενος, ἐπιχειρεῖ παράλληλον προσκύνησιν. Ἡ ἠλεκτρικὴ ἐκείνη δύ-ναμις, ἥτις ἀπὸ περάτων ἕως περάτων τῆς γῆς κομίζει μετὰ τῆς ταχύτητος τῆς ἀστραπῆς τοῦ ἀνθρώπου τὴν θέλησιν, οὐδὲν ἐστὶν ἀπέναντι τῆς αὐτομάτου συνεννόησεως δύο καρδιῶν, αἵτινες φλέ-γονται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πυρὸς καὶ σκιρτῶσιν ἐκ τῆς αὐτῆς ἐλπίδος. Ὁ Γαβριὴλ—οὕτω κα-λεῖται ὁ ἔρασις—γεννηθεὶς ἀγαθὸς καὶ πάσης ἀρετῆς δεκτικὸς, ἐμορφώθη ἐπὶ μάλλον ὑπὸ τοῦ ἔρωτος ἐκείνου, ὃν ἀποθεοὶ μὲν ἡ εὐγενῆς καρ-διά, βεβήλοισι δὲ ἡ ἀγοραία ψυχὴ, ὡς ἡ στα-γὼν ἐκείνη τῆς δρόσου, ἥτις, κατὰ τινα σύγ-χρονον Γερμανὸν ποιητὴν, ἐπὶ μὲν τοῦ κάλυκος τοῦ ἀνόθου μεταβάλλεται εἰς μαργαρίτην, ἐπὶ δὲ τοῦ κοιορτοῦ εἰς βόρβορον. Πολλοὶ αἱ οἱ ἐ-ρασταὶ οὗτοι διέρχονται συγχρόνως τὸ αὐτὸ

δόσος, προσορμίζονται εἰς τὴν αὐτὴν ἀκτὴν, ἀλ-λὰ μοιραῖον κώλυμα παρεμποδίζει πάντοτε τὴν συνάντησιν των, καὶ ἀπ' αὐτῶν φυγαδεύει τὸ ἐ-παθλον τοῦ μαρτυρίου των. Αἱ δίδυμοι αὗται ἀ-κτίνες, ἐκ τῆς αὐτῆς φωτοβόλου ἐστίας ἀπο-χωρήσασαι, εἰσὶ δυστυχῶς προωρισμένοι νὰ προσ-εγγίσασιν πρὸς ἀλλήλας ὀλίγον μόνον πρὶν ἢ σε-σθῶσι! Τέλος ἡ τοσοῦτον δοκιμασθεῖσα γυνὴ, ἥς τὴν πλανωμένην πορείαν ἐνίσχυσαν καὶ παρηγό-ρησαν ἡ πίστις καὶ ἡ εὐσέβεια, περιβάλλεται τὸ σχῆμα τῶν καλογαριῶν ἐκείνων, αἵτινες με-τριάζουσι τὸ σπαρτακτικὸν ἄλγος τοῦ ἀθενοῦς, ἢ πρᾶνουναι τὴν ὑστάτην ἀγωνίαν τοῦ ψυχρῶ-βραγούτου. Οὐχ ἦντο ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς εἰς τὴν Θεὸν ἀπερωθείσης ζῆ πάντοτε ὁ αὐτὸς ἔρωσις, σφοδρὸς καὶ ἀκαθέκτος ὡς κατὰ τὴν πρῶ-την νεότητα, ὅστις ἀφοῦ ἀνεδείξεν ἠρωϊκὴν τὴν νεανίαν, ἀναδεικνύει θεοπρόβλητον τὴν ἰέρειαν—ἔρωσις καθαγιασθεὶς ὑπὸ τῶν δοκιμασι-ῶν, ἔρωσις, ὅστις ἐν παντὶ ἀνθρώπῳ, εἰς ὃν δε-ψιλεύει τὰς ἀγαθοεργίας του, ἀναγνωρίζει τὸ ὁ-μοίωμα τοῦ λατρευομένου ἀπόντος. Ὁ Γαβριὴλ ἐξακολουθεῖ εἰσεῖτι διέπειν τὴν ὄλην πορείαν τῆς· ὁ Γαβριὴλ, ὅστις μετὰ τοσαῦτα ἔτη βεβαίως ἐγήρασε, κατακακῶν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῆς ὠρα-ῖος πάντοτε καὶ νέος, ἀπληλαγμένος· τῆς ἐπιρ-ροῆς τοῦ χρόνου, αἰθέριος ὡς ὄναρ, ἱερὸς ὡς ἀνά-μνησις. Τέλος αἱ δύο αὗται ἀδελφαὶ ψυχαί, αἱ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον πλανηθεῖσαι μακρὰν ἀλ-λήλων εἰς τὸ πέλαγος τῆς ὑπάρξεως, συμ-πληροῦσι τὸν ὀδυνηρὸν κύκλον τῆς ἐπιχειροῦ δοκιμασίας· των ἐν τῇ ζοφερᾷ αἰθούσῃ νοσο-κομείου, ὅπου ὁ ἔρασις ἐκπνέει εἰς τὸν κόλ-πον τῆς ἀγαπωμένης· γυναικὸς ψελλίζων τὸ ὁ-νομα αὐτῆς, ὡς τῆς μελλούσης ζωῆς τὸ σύν-θημα, ἐνῶ ἐκείνη ἀναβλέπουσα πρὸς τὸν οὐ-ρανὸν ψιθυρίζει· « Πάτερ, σ' εὐχαριστῶ! »

Τοιοῦτός ἐστιν ὁ κατανοκτικὸς μῦθος, ὃν ἐπι-νόησεν ὁ ἀμερικανὸς ποιητὴς, καὶ ὅπου ἐν ἐν-τέχνῳ ἐνόησεν συνέπηξεν ἅπασαν τὴν ἀφείλει-αν καὶ χάριν τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ὄλον τὸ αὐ-στηρὸν μεγαλεῖον τοῦ χριστιανισμοῦ, ἔλην τὴν σπαρτακτικὸν ὀδύνην τῆς πονούσης φιλοπα-τρίας, ὄλην τὴν εὐγενῆ αὐτοσθένει ἔρωτος θεο-ποιουμένου καὶ ἀμειβομένου ὑπ' αὐτοῦ τοῦ μαρ-τυρίου του. Καὶ αὕτη ἡ πλαστικὴ διασκευὴ τοῦ ποιήματος ἀποδεικνύει ὅτι ὁ στίχος ἐγεννήθη μετὰ τῆς εἰκόνας ἢ τοῦ αἰσθημάτος, ὅπου ἐ-μελλε νὰ περιβᾶλη, καὶ ὅτι ἄλλο μέτρον δὲν ἠδύνατο νὰ διερμηνεύσῃ μετὰ τῆς αὐτῆς ἀ-κριβείας τοῦ ποιητοῦ τὴν ἐμπνευσιν. Πρὸς ἀκ-ριβεῖαν τοῦτου παρατίθμεν ἐν παραδείγματι, χά-ριν τῶν ἐπισταμῶν τὴν ἀγγλικὴν μελετησάν-των, τοὺς ἀπαρμιλλοῦσι τοῦτους ἐξμετρου, ἐν οἷς τὸ ἐκτενὲς καὶ σχεδὸν ἐπισσευμένον τοῦ στίχου ἄμα δὲ ἡ ἑλλησις· τῆς ὁμοιοκαταληξίας ἀποτυποῦσι πιστότατα τὴν ἀπείριτον ἀρήγησιν πατροπαράδοτου

ἐνηγορίας, καὶ ἐν οἷς μετὰ τοσαύτης ἐπιτυχίας περιγράφονται τὰ αἰσθημάτα τῆς γυναικὸς ἐκείνης, ἥτις ἐγένετο ἀδελφὴ τοῦ ἔλωτος· ἐν τῇ σχολῇ τοῦ ἔρωτος.

Gabriel was not forgotten Within her heart was his image, Clothed in the beauty of love and youth, as last she beheld him, Only more beautiful made by his deathlike silence and absence. Into her thoughts of him time entered not, for it was not. Over him years had no power, he was not changed, but transfig-

[aged; He had become to her heart as one who is dead, and not absent; Patience and abnegation of self, and devotion to others, This was the lesson a life of trial and sorrow had taught her. Se was her love diffused, but, like to some odorous spices, Suffered no waste nor loss, though filling the air with aroma.

(Ὁ Γαβριὴλ δὲν ἐλησμονήθη. Ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς ὑπῆρχεν ἡ εἰκὼν αὐτοῦ, περιβλημένη τὸ κάλλος τοῦ ἔρωτος, καὶ τῆς νεότητος ὡς τε-λευταῖον τὸν εἶδεν, ἀλλὰ καὶ ὠραιότερον ὡς ἐκ τῆς ὁμοιοκαταληξίας τῷ θανάτῳ σιγῆς καὶ ἀπου-σίας του. Εἰς τοὺς περὶ αὐτοῦ λογισμοὺς τῆς δὲν ἐνεφίλοχῶρε ὁ χρόνος, διότι χρόνος δὲν ὑ-πῆρχεν. Ἐπ' αὐτοῦ τὰ ἔτη οὐδεμίαν ἐξήσκουν ἰσχὺν· αὐτὸς δὲν εἶχε μεταβληθῆ, ἀλλὰ μεταμορ-φώθη· εἰς τὴν καρδίαν τῆς παρίστατο ὡς θεϊνῶς καὶ οὐχίως· ἀπὸν ὑπομονὴ δὲκαὶ αὐταπάνησις καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀφοσίωσις ἦτο τὸ μήθημα, ὅπου τῆς δοκιμασιῶν καὶ ὀδύνης τὴν εἶχε δι-δάξει. Οὕτω ὁ ἔρωσις αὐτῆς ἐπὶ πολλῶν ἀντι-κειμένων ἐπεχύθη, πλὴν ὁμοίως πρὸς εὐαδὴ τινὰ ἀρωματά, οὐδεμίαν ὑπέστη ὀρθορὰν ἢ ἀπόλειαν καίπερ μυριοβόλων ὄλον τὸν πέριξ ἀέρα.)

(ἔπεται τὸ τέλος)
M. MARTZOKΗΣ.

TA NEPI TON SOΛΩΜON

καὶ

Ο ΦΙΛΕΛΛΗΝ ΚΑΝΙΝΗΣ.

(Συνέχεια ἔρα 8 φυλλ.)

IB.

Τὸ ἰδανικὸν τοῦ μετέωρου Σολωμοῦ, ἀπὸ τοῦδε εἶνε ἡ Πατρίς. Ἐπιθυμεῖ μεταρρυθμίαν εἰς τὴν Ἑπτάνησον καὶ τὴν ἀπελευθερωσιν τῶν ἀδελφῶν Ἑλλήνων. Ῥιζικὴν μεταρρύθμισιν τοῦ ἐπικατα-ράτου μιτλανδιστοῦ συντάγματα· γενικὴν κατα-στροφὴν τοῦ Ὁθωμανοῦ. Μεθ' ὄλων τῶν ἀγγλι-κῶν πείσων καὶ μεθ' ὄλων τῶν προσπαθειῶν τῶν καταχθονίων, ἡ ἰδέα τῆς ἐλευθερίας ἦτο ἀδύ-νατον νὰ ἐκλιζώθη ἀπὸ τὴν καρδίαν παντὸς γεννητοῦ Ἑπτανήσιου.

Ἄπὸ πολλοῦ ἡ ἰδέα τῆς Ἑλευθερίας ἦτο κοινὴ εἰς τὸν δούλον Ἑλληνα. Εἶχεν οὕτως κοινὰ εὐχὰς. Δὲν ἦτο κύριος οὔτε τῆς τιμῆς, οὔτε τοῦ πλού-του. Περιεφρονεῖτο ἡ Πατρίς καὶ ἡ Ὁρσκακία του. Ἦτο πλέον ἀδύνατον νὰ μείνῃ ἡσυχία. Ἡ μὲν εἰρήνη δι' αὐτὸν ἦτο ἀτιμὴ, ὁ δὲ πόλεμος τιμὴ· καθότι δι' αὐτοῦ μόνον ἠδύνατο τὸ δώ-σῃ τέλος εἰς τὰ δεινὰ του. Ὁ αἰμαβόρος Τοῦρ-κος εἶχεν ἀραρπάζῃ τὸ πατριὸν ἔδαφος. Ἦδύ-νατο ἀρὰ γὰρ ὁ Ἑλληνα νὰ ἦνε εἰρηνοποιός; Οὐ-χι—Περιέμενε καταλλήλων περιστάσεων λα-βῆ τὰ ὄπλα. Καὶ εὗρεν αὐτὴν.

Ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις, λέγει ὁ Λαμαρτι-νος, δὲν ἀφῆκεν εὐφρομένην ἕνεκα τοῦ ἀθόου αἵ-ματος, ὅπου ἐγύθη. Καὶ ἄλλὰ, λέγομεν ἡμεῖς, καὶ διὰ τοῦ αἵματος τοῦτου ἐξηραίνοντο αἱ ἀ-καθαρταὶ τῆς δουλείας, ἐξεφύοντο τὰ εὐαδὴ τῆς Ἑλευθερίας ἀθῆ. Καὶ διὰ τοῦ αἵματος τοῦτου ἐπνίγοντο οἱ πολυπληθεῖς τύραννοι, καὶ ἡ ἀν-θρωπότης ἐλευθεροῦτο. Καὶ τὸ αἷμα τοῦτου τοῖς φιλελευθεροῖς ἰσχὺν ἔδωκεν ἵνα διακηρύξωσι τὴν Ἑλευθερίαν γενναίως τῇ φωνῇ. Τὸ διαπύριον κή-ρυγμα τῆς ἐλευθερίας, ὅπου τὰ πνεύματα πάντων ἐξῆπτε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Τοῦρκου εἶχε τινὰς ταραξίᾳ. Ὁ Στρατὸνολις (1) ἔγραψε πρὸς τὸν Βοναπάρτην. . . . καὶ αὐτοὶ οἱ Τοῦρκοι θὰ » σὲ εὐλογῶσιν καὶ αὐτοὶ ἐκείνοι φέροσιν τὴν » τρίχροναν ταῖαν κεκορμημένην εἰς τὸ στήθος. » Ὁ δὲ γνωστὸς ἱστορικὸς Μενδελῶν Βερθόλδης ἐπὶ λέγει· « Ὁ τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας πρε- » σβευτὴς πολίτης Δεκὸρδ, ἐξετέλει ἐν μῆσθ τῇ » Κωνσταντινουπόλει, πρὸς μερίστην τοῦ τουρ- » κικοῦ ὄχλου ἀγαλλίασιν, ἀπομιμήσει τῶν πα- » ρισιῶν σκηναῶν, δένδρα ἐλευθερίας ἰδύοντο, » καὶ ὁ συρφετὸς τῆς τουρκικῆς πραιουσοῦσης » ὡχέιτο πρὸς τοὺς ἡχους τοῦ Cairn καὶ τῆς » Καρμανιόλας. Φαίνεται δὲ ὅτι καὶ ὁ Σουλ- » τάνος Σ. λιμ μετ' εὐχαριστήσεως προσέβλεπε τὸ » ἀγριὸν ἐκεῖνο θέμα, μὴ ἔνοον ὅτι διεκλύβου » τὸ ἀπὸ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ ὄφελος, εὐ- » νοῶν τὰ ἀκλιμακτικὰ αὐτοῦ. Ὁ δυτικὸς πο- » λιτισμὸς δὲν εἶνε μόνον φωτίζουσα φλόξ, ἀλλὰ » καὶ καταβιβάζουσα πύρ, καταπύρον ὁσῆις » ἐργεταί εἰς ἄμεσον συνάφειαν πρὸς ἀπολίτευτα » σοφισταί. Εἰ δὲ περὶ ἀλλοῦ, ἐν Τουρκίᾳ ἰδίως, ἦτο » ἀκαίριος ὁ πανθηγορισμὸς Κρονίων τοῦ Λογικοῦ. » Ἡ τρίχρονος προσηρτημένης τὴν κιδανίαν, καὶ τὸ » κολόβιον τοῦ παρισιοῦ συλλόγου τῶν Ἰακω- » νίτων περιβαλλόν τὸν ἄλλως τοσοῦτον ἀνεμμέ- » νον Μουλήμ, ἦσαν ἀνομηχριστοὶ οἰκνοὶ ἐγγι- » ζούσης καταστροφῆς. Ἐμελλε δὲ νὰ γενιῆ κατά- » ὄφελον ἐν ἀνατολαῖς καὶ δυσμαῖς, ὅτι δὲν πρέ- » πει τις νὰ παύῃ μετὰ τῶν ἐπαναστάσεων, καὶ » ὅτι ὁ καλὸν αὐτὰς καταπνίγεται πρῶτος ὑπὸ τοῦ » βέβυματος. »

(1) Voyage en Grèce τόμ. 2 σελ. 157.

«Αν τοιαύτην ἰσχύον ἔλαβε καὶ εἰς τὰς καρδίας Τούρκων, φαντασθῆτε ποία θὰ ἦτο ἐκείνη εἰς τὰς τῶν Ἑλλήνων. Οἱ Ἕλληνες, μάλιστα, κατὰ τὴν μαζουριαν τοῦ εἰρημένου Στεφανοπούλου « εἶχον » ἀνημέμενην κανόηλαν, ἐνώπιον τῆς εἰκόνης τοῦ » Βοναπάρτου, δειγμα λατρείας, καθότι εθεώρουν » αὐτὸν Θεὸν τῆς Ἐλευθερίας.»

Ἡ Εὐρώπη ἐραίνεται, ὅτε ἡ Ἑλλάς ἠγείρετο, κἄ- πως κεκοιμημένη. Τοῦ Ἰταλοῦ εἶχον καταβάλλει, ἀλλὰ μεθ' ὅλας τὰς ἐξουσίας καὶ εἰρκτὰς, ἡ ἠσυχία ἐκείνη ἦτο ἐφήμερος. Ἐπρόκειτο νὰ φέρῃ μεγάλα ἀποτελέσματα, προϊόντος τοῦ χρόνου. Ἐν Γαλλίᾳ ὁ Richelieu, ὁ Dessolles καὶ ὁ Desazes πρᾶττουσιν εἰς τρόπον ὥστε, μόνον βλέμματα πρὸς τὴν πατρίδα τῶν νὰ γρέφονται. Ἡ Ἀγγλίς, μετὰ τόσας μάχας ἐναντίον τῆς Γαλλίας ἦτο δίκαιον νὰ ἦνε προσεκτικωτέρα. Ἡ Γερμανία, μετὰ τόσους ἀγῶνας ἀνεξαρτησίας καὶ τόσας ἀπάτας τινῶν ἠγεμόνων αὐτῆς, ἐστρεφε τὰ βλέμματα σοβαρῶς ἐπὶ τῆς γραμματολογίας. Ὁ Ἀλέξανδρος ὁ Α' καὶ αὐτὸς ἐφρόντιζε περὶ τῆς εὐμερείας μᾶλλον τῶν λαῶν τοῦ ἔπειτα ἀπὸ τόσας περιπετειᾶς. Ἄλλ' ἡ Τουρκία, ἐνῶ ἐνόμιζε νὰ καθιστάσῃ, μετὰ τὰ σερικὰ, τῆ ἠτοιμαζομένου ἀλλοι ἀνησυχία, καὶ καταστροφὴ οὐχὶ μικρὰ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν ἐκείνην, ὄν ἐπὶ τοσούτον καιρὸν ἐπιέζε καθότι τὸ κήρυγμα τῆς ἔλευθερίας τοὺς ἀπανταχοῦ Ἑλληνας ἀπὸ τοῦ μακροχρόνιου λυθάρρου ἐξήγειρεν. Ἀπὸ τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ἤρξατο ὁ Ἕλληνας ἐν χρυσῆς ὀνειρίδι βλέπων τὴν ἐθνικὴν ἀποκατάστασιν, τὴν γενναίαν ἐξήγερσιν. Ἐκτοτε εἰς τὸ στόμα παντὸς Ἑλλήνου; ἠκούετο ἡ νότος:

Καλλίτερα μίς ὄρας ἐλεύθερη ζωῆ,
Περὰ σφαράντα χρόνια σκλαβιά καὶ φυλακή·

ὄραϊον δίστιχον τοῦ Ῥήγα, τὸ ὁποῖον ὁμοιᾷζει, ὑπὲρ τὸ δέν, μετ' ὁ ἐπίσης ὄραϊον τοῦ ἀγγλοῦ Addison:

A day, an hour, of virtuous liberty,
Is worth a whole eternity in bondage.

Ὁ Ῥήγας, ἄμα τὴν βαρυντὴν γεγώνησιν τῆς Ἐλευθερίας ἤκουσε, ψυχῆ τε καὶ σώματι ἤρξατο ἐργαζόμενος πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν συμπατριωτῶν αὐτοῦ, καὶ, ὅπως δυνήθη καλλίον νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς Ἕλληνας τὸν ἱερὸν ἐνθουσιασμὸν τῆς Ἐλευθερίας, ἔγραψε καὶ στίχους, ἀτέχνους καὶ μὲν, ἀλλὰ πλήρεις ἐνθουσιασμοῦ, καὶ ἐγένετο ὁ ἀληθὴς Τυρταῖος. Τὰ ἔμματα αὐτοῦ ὀμιλοῦν εἰς τὴν καρδίαν παντὸς φιλοπατριδοῦ καὶ τὸν δρόμον αὐτοῦ παρεκλούθησαν καὶ ἄλλοι. (2) Ἄλλὰ δυστυχῶς πρωίμως συλληφθεὶς, τῆ προδοσίᾳ τοῦ Δ. Οἰκονόμου, ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, ἐχθρῶς ἀσπόνδου τῶν γενναίων καρδιῶν, παρεδόθη τῇ Ἰψηλῇ Πύλῃ. Οὕτω διὰ

(2) Πρὸς Ν. Γ. Πολίτου «Ὁ Μασσαλιωτικὸς θούριος ἐν Ἑλλάδι» καὶ Σ. Δε-Βιάζη «Ἀνεκδοτὸς Μασσαλιωτικὸς θούριος» ἐν Ἐστία ἀριθ. 92 καὶ 100.

πυροβολοῦ ὄπλον ἐφρονεῖται ἐν τῇ εἰρκτῇ, τὸ δὲ πῶμα αὐτοῦ εἰς τοῦ Ἰστρου τὰ βεῦματα ἐρίσθη!

Τοῦ μεγάλου σχεδίου τοῦ Ῥήγα τὴν ἐκτέλεσιν ἀνέλαβεν ἡ περιουμένη εἰσαγγελία τῶν Φιλικῶν, ἧς οἱ συνεταιροὶ ἦσαν καὶ οἱ ἐπανεστῆσαν τῶν ἀνδρῶν τῆς τότε Ἑλλάδος. Οὐάδες Ἐπτανήσιων ἔδραμον νὰ ὀρμισθῶσι τὸ μέγα μυστήριον τῆς ἐθνογενεσίας. Μετὰ τούτων ἐφρίνετο καὶ ὁ Σολωμὸς, ὀδηγούμενος ὑπὸ τοῦ Νικολάου Καλύβου, νὰ βαπτισθῇ ἐν τῇ κολυμβήτρῃ τῶν Φιλικῶν, λαβὼν ἀνάδοχον τὸν ἐνθέρμον φιλόπατριν Φραγκίσκον Κερβελάην, καὶ ἐν τῷ ναύκω τοῦ μεγάλου ἀρτοῦ Γεωργίου, ἐνώπιον τοῦ ἐξ Ἠπειροῦ μονομάχου ἱερομονάχου Ἀνθίμου Ἀργυροπούλου, νὰ ὀρμισθῇ ἐπὶ τῆς εἰκόνης ἐκείνης, ἐφ' ἧς ὁ Κολοκοτρώνης, ὁ Νικήτας, ὁ Πετμεζές, ὁ Κανελοπούλος, ὁ Ρώμας, ὁ Πέτας καὶ ἄλλοι ὀρμισθῶσαν. Ἐν Ζακύνθῳ τότε συνήρχοντο πανταχόθεν τῆς Ἑλλάδος, καὶ μάλιστα τῆς Πελοποννήσου καὶ μυστικῶς συνεβουλεύοντο καὶ παρεσκεύαζον τὰ τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος. Ἡ οἰκία τοῦ ποιητοῦ Σολωμοῦ καθ' ἑκάστην ἑσπέραν ἦτο πλήρης τῶν μεγεθύμων ἐκείνων ἀνδρῶν, οἵτινες συνδιελέγοντο περὶ τῆς τύχης τῆς πατρίδος καὶ ἐραντίζοντο τὴν καταστροφὴν τῆς Τουρκίας. Τέλος ἐφθασε ἡ 25 Μαρτίου καὶ ὁ Ἕλληνας ὑπὸ τοῦ πόδα ἔθεσε τὴν μισαρὰν ἡμιτέληνον. Ἡ Ἐλευθερία, ἡ πολιούχος τῆς Ἑλλάδος θεοτις, ἤρχισε ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, διὰ τῆς μίξ χειρὸς φλογερῶν πῦρ ῥίπτουσα, ἵνα κατακύση τὰς σκληρὰς τῆς δουλείας ἀκάνθας· διὰ δὲ τῆς ἐτέρας σπειρούσα νέες δάφνας. Τὸ ἀγγελμα τοῦτο ἐφθασεν εἰς τὰ ὦτα τῶν εὐεξήτων Ἐπτανήσιων. Ἡ Ἐπτανήσιος ὑπὲρ τοῦ Ἀγῶνος. Ἡ Ἰόνιος ὅμως Βιουλῆ, ψηφίσαι τὴν οὐδετερότητα καὶ τὴν τιμωρίαν τῶν μετασχόντων Ἰονίων εἰς τὸν Ἀγῶνα, ἐνεκ πολιτικῶν λόγων! Ἄλλὰ ματαίως· ὁ Πρόεδρος τῆς Γερουσίας δημοσιεύει προκήρυξιν ἀπελῶντος ἀγωνιζομένου Ἰονίου, ἂν δὲν ἐπανεκκμπῶν οἴκαδε. Ἄλλὰ ματαίως. Ἡ αὐταπαρνησι, αὐ ἐνέργειαι, ὁ ζήλος, ἡ ἐθνικὴ φιλοτιμία τῶν Ἰονίων, καθ' ὅλον τὸν ἐθνικὸν Ἀγῶνα, ἦταν μέγιστα. Τοῦτων αὐ μὲν ἐλάμβανον τὰ ὄπλα, οἱ δὲ σουεῖς ἐφῆρυν ἔσαν. Καὶ αὐτὰ αὐτὴ παρθένα ἔκαινοσαι τίμα, μελωδικῶς ἐμῆλλον τὰ θύρια τοῦ πρωτομάρτυρος καὶ ἄλλων. Τὸ ἰδικαίον πάντων καὶ πᾶσῶν, ἦτο ἡ ἐλευθέρωσις τῆς δουλείας Πατρίδος. Γενικὸς ἀναθρασμός. Ἐφρίνετο προφήτης ὁ διδάσκαλος τοῦ Σολωμοῦ Μαρτελάς, ὅτε πρὸ εἰκοσιεσσάρων ἐτῶν ἀπὸ τοῦ ἔτους, καθ' οἱ Ἕλληνες ἐλαβόντ' ὄπλα, ἐφαλλον:

Ὅπου φωνεῖσι ὁ Τούρκος,
Ἄς διωχθῆ μετ' ἡρωϊά.
Διὰ νὰ λάμψῃ ἡ Ἐλευθερία
Κῆ ὁ Σταυρὸς νὰ ὑψωθῇ.
Στὸ τουρῆκι, λοιπὸν οὐλοῖ,
Παιδιά, γέροντες, παπᾶδες
Καὶ γυναῖκες. Οὐλοῖ οὐλοῖ,
Στὸ τουρῆκι, μετ' ἡρωϊά.

Καὶ ὁ Σολωμὸς λοιπὸν προσηλωμένος ἔχων τὸν νοῦν εἰς τὰ μεγάλα τῆς Πατρίδος συμβεβηκότα, συνεμερίετο τὴν καταστροφὴν ἢ τὸν θρίαμβον τῆς μητρὸς Ἑλλάδος.

Ὁ Σολωμὸς δὲν ἐπεδιβάσθη μετὰ τῶν λοιπῶν συμπολιτῶν, ὅπως ὑπάγη καὶ αὐτὸς εἰς τὴν πολεμοῦσαν πατρίδα· δὲν ἔλασε καὶ αὐτὸς τὰ ὄπλα· δὲν ἠγωνίσθη ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς πατρίδος ὡς ὁ Ζαλοκώστας καὶ ἄλλοι. Ὁ Σολωμὸς ἔμεινε εἰς τὴν Ζάκυνθον· οὐχὶ ὅμως ἀργός. Ὁ διακαὴς αὐτοῦ πόθος ὑπὲρ τῆς πατρίδος, εἶνε τῶν μέγας, ὥστε δυνάμεθα νὰ ἐπιπώμεν διὰ τῆς ποίσεως αὐτοῦ εἶνε ἡ Ἑλλάς. Εἰς ἀληθῆ ποιητὴν, θεῖον εἶνε ἡ πατρὶς, ἧτις ἀναγερομένη ἀπὸ μίαν μακρὰν δουλείαν ἀναλαμβάνει τὴν ἔδραν μετὰ τῶν ἐξευγενισμένων Ἑθνῶν. Ὁ Σολωμὸς ἤρξατο καὶ αὐτὸς νὰ σκεφθῇ τρόπον διὰ νὰ πολεμήσῃ τοὺς Τούρκους καὶ νὰ χαιρετίσῃ τὴν Ἐλευθερίαν. Ἐπὶ τούτῳ ἐξελέξατο τὸ ἰσχυρότερον τῶν ὄπλων—τὸν κάλαμον καὶ τὸν λόγον. Περὶ τοῦ πρώτου τούτου ὄπλου, τοῦ κάλαμου, λέγει ὁ Οὐγγῶ, ὅτι εἶνε σπουδαῖον, ὡς ἔχον τὴν ἐλαφρότητα τοῦ ἀνέμου καὶ τὴν δύναμιν τοῦ κεραυνοῦ· περὶ δὲ τοῦ δευτέρου, τοῦ λόγου, λέγει ὁ Ἰορδάνης, ὅτι κατὰ πολὺ εἶνε καταστροφικώτερον τῶν τηλεβόλων.

Ὁ Ὀμηρος ἀδει:
Ἄλλω μὲν γὰρ ἔδωκεν θεοὶ πολεμικὰ ἔργα·
Ἄλλω δ' ὄρηστέην, ἑτέρω κίθαριν καὶ αὐτὴν·
Ἄλλω δ' ἐν στήθεσι θεθεὶ νόον εὐρύπασα Ζεὺς.

Οὕτω, λέγει ὁ ἀειδίμος Πάπ, ἐν τῷ φιλικῷ Σολωμῷ, ἔδωκεν ὁ Θεὸς οὐχὶ πολεμικὰ ἔργα, ἀλλὰ κίθαριν καὶ αὐτὴν. Ὁ πόλεμος οὕτως τοῦ Σολωμοῦ κατὰ τὸν τυραννῶνα εἶνε ἀθάνατος, ὡς ἀθάνατος ὁ ἠρωϊσμός τῶν τότε Ἑλλήνων. Σολωμὸς αὐ ἐπαναστάσις εἶνε δύο ὀνόματα ἀθάνατα ὡς ὁ κόσμος.

Ἄν σωματικῶς δὲν παρνούρητο ὁ Σολωμὸς εἰς τὰ δεινὰ καὶ εἰς τὰς κακουχίας τοῦ πολέμου· εἰς τὰς σφαγὰς καὶ εἰς τὰς πυρπολήσεις· εἰς τὰς νίκας καὶ εἰς τὰς ἤττας· παρέρθη ὅμως πνευματικῶς καὶ περιέργωσεν, ὑμνωδῶν, τὰ πάντα μετὰ μεγίστου ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἐνθωτέρω ἄλλων, οἵτινες πολλὰς τῶν ἑλληνικῶν τυχῶν, ἰδίως ὁρμασῶν εἶδον, ἐπειδὴ, ὡς ὁ Γκαίτης παρατηρεῖ, ἵνα πιστὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων περιγράψῃ ὁ ποιητὴς, δὲν ἔχει ἀνάγκην ἐπιμύχθων παρατηρήσεων, ἀρ' οὐ ἐμφυτον εἰς αὐτὸν εἶνε ἡ τοῦ κόσμου γνώσις.

Ἐλλοι ἐπὶ ἰσχυρίζεται, ὅτι, τῷ ποιητῇ ἐδόθη νοῦς διακωγῆς, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐσωπριζέται ὁ αἰώνιος κόσμος, ὅτι ὁ ποιητὴς βλέπει πάντα τὰ ἐπὶ γῆς δρώμενα, τὰ ἐποια ἀποκρύπτει ἀρ' ἡμῶν τὸ μέλλον. Ὁ Heine ἐπιβεβαιεῖ ὅτι ὁ ποιητὴς ἐν τῷ νῷ πιστὴν τῶν πραγμάτων εἰκόνα φέρει, καὶ γνωρίζει τὰ μυστήρια ἀπάντων τῶν φαινομένων εἰς τρόπον, ὡς ἐνεξήγητα νομίζονται ὑπὸ τῶν ἀπλῶν καὶ χυδαίων.

Βεβαίως ἂν ὁ Σολωμὸς ἐλάμβανε τὸ ὄπλον καὶ ἐπορεύετο εἰς τὸ πεδὶον τῆς μάχης, τότε θὰ εἶχουμεν πολλὰ ἀριστουργήματα, πολὺ ἀνώτερα τοῦ Τυρταίου καὶ τοῦ Körner. Ὁ Σολωμὸς ὅμως, ἀρ' ὅσους Ἕλληνας ἐξύμνησαν τοὺς ἀθλοὺς τῶν ἡμετέρων ἠρώων, εἶνε ὁ ὑψηλότερος. Τὰ ἠρωϊκὰ ποιήματα τοῦ Ῥήγα, τοῦ Ρίζου Νεροῦ, τοῦ Κάλβου, τῶν Σούτσων, τοῦ Κλεάνθους, τοῦ Κανέλλου, τοῦ Κοκκινάκη, τοῦ Ζαμπελίου, τοῦ Τρικούπη, τοῦ Λαγκουϊδάρα, τοῦ Τυπαλδου καὶ πλείστων ἄλλων, ἀπὸ τῶν λαῶν ἐλησμονήθησαν, ἐνῶ ἐκείνο τοῦ Σολωμοῦ, εἰς ὃν ἐξαστράπτει τὸ πινδαρικὸν ὕψος μετ' ἄκρας φιλοπατρίας, ἀντιπεριηγεῖ εἰσέτι καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα. Εἰς τοῦτο εἶνε ἀνώτερος τοῦ Béranger καὶ τοῦ Rossetti. Ὁ Σολωμὸς εἶνε μέχρι τοῦδε ὁ πρώτος ποιητὴς, ὅστις ὕμνησε δέοντος τὴν Ἐλευθερίαν.

La jeune poésie
Chantait la jeune liberté,

λέγομεν καὶ ἡμεῖς μετὰ τοῦ Οὐγγῶ, ὀμιλοῦντες περὶ τοῦ Ἰμνονος τῆς Ἐλευθερίας, διότι δι' ἡμᾶς ἦτο νέον τὸ εἶδος ἐκείνο τῆς ποιήσεως, ὡς ἐφρίνετο νέα εἰς τὸν τότε Ἑλληνα ἡ φράσις: εἶμεθα ἐλευθέροι.

Ἄς ἀναλύσωμεν τώρα τὸν Ἰμνον τῆς Ἐλευθερίας, ὃν ἐποίησεν κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ ἔτους 1823, εἰς διάστημα ἐνὸς μηνός.

(ἀκολουθεῖ)

Σ. ΔΕ-ΒΙΑΖΗΣ.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΒΕΑΤΡΙΚΗΝ

(Ἐκ τοῦ Ἰταλικῷ τοῦ Δάντου Ἀλιγιέρη)

SONETTO

Τόσο εἶν' εὐγενικὴ καὶ τιμημένη
Ἡ ἀγάπη μου ὅταν ἄλλον χαιρετᾷ,
Ποῦ κάθε γλῶσσα τρέμει καὶ σωμαίνει
Καὶ μάτι νὰ τὴν βλέπῃ δὲν κατᾷ.
Ἄκουε ποῦ τὴν παῖνοινα καὶ πηγαίνει
Ντυμένη μετ' ὀσμότητα γλυκερᾷ,
Ποῦ φαίνεται κάτω στὴ γῆ φερμένη
Νὰ δεῖξῃ τὴν οὐρανίαν εὐμορφίαν.
Κ' εἰς τὴν καρδίαν κενεῖ, ποῦ τὴν κυττάζει
Ἀπὸ τὰ μάτια μὲ γλυκάδα χύνει,
Ποῦ, ὅποιοι τὴν ἐδοκίμασε, τὴν κρίνει.
Καὶ φαίνεται ἀπ' τὰ χεῖλη τῆς πῶς βγαίνει
Μία πνοὴ γλυκερᾷ κ' ἐρωτευμένη,
Ποῦ λέγ' εἰς τὴν ψυχὴν—ν' ἀναστενάξῃ.

Ἐν Ἀθήναις, Ἰανουάριος 1884.

Α. Σ. ΜΑΤΕΣΙΣ

ΑΚΤΙΣ ΦΩΤΟΣ

Ὁ πατήρ τῆς μικρᾶς Ραχήλ ἦτο μεγάλης τραχύτητος διότι ἐρέετο σκληρῶς πρὸς τὴν σύζυγόν του, αὐστηρῶς πρὸς τὰ τέκνα του, συνισταμένως πρὸς τοὺς γείτονας, ψυχρῶς ἀλλ' εὐγενῶς πρὸς τοὺς ξένους, ὁ δυστυχῆς! διατί δὲν συνετέλλετο εἰς τὴν εὐλογίαν αὐτῶν;

Διορθωτῆς ἐν τυπογραφείῳ ἐφαίνετο πάντοτε μὲ τσύχη, ἐν μὲν ὑπὸ τὴν χεῖρα, ἀλλο ἐξέχον ὀλίγον τοῦ θυλακίου, καὶ τρίτον χρησιμεύον εἰς ἀνάγκωσιν ἐν τῇ ἀρχῇ ἢ μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐργασίας του. Πάντες δὲ οἱ βλεπόντες αὐτὸν, ἔλεγον: Ἴδου ἐπιμελής ἄνθρωπος! Ἴδου εἰς σοφός.

Τοῦτο ἤρσκεν εἰς αὐτὸν ἀναμφιβόλως, ἀλλὰ τὰ νεῦρα τοῦ ἐγκεφάλου ἠεθισμένα ὑπὸ συντόνου προσοχῆς, διετίθεντο κακῶς καὶ τότε τὰ τέκνα του ἀνεγνώριζον μυστήριόν τι. Ἡ εἰς τὴν οἰκίαν ἐπάνοδος τοῦ ἐγένετο πρόξενος τρόμου. Εἰς τὸν θόρυβον τῶν ἐρημάτων του, τὰ μεγαλύτερα ἐλάμβανον ὕψος πένθιμον, περιμένοντα ἀνόητόν τινα συμβουλήν, τὰ δὲ διδύμα συνεξέλλοντο ὅπισθεν τοῦ μεγάλου σάνδιαικος (κιβωτίου δερματοσκεπούς) ἢ ἐκλαυθμῆριζον ἐπιφέροντα τὴν ἐκρηγνὴν τῆς ὀργῆς περὶ τῆς ὀπείας δὲν ἀμφεβαλλον.

Ἐν μόνον ἐκ τῶν τέκνων του δὲν ἐροβοῖτο αὐτὸν, ἡ μικρὰ Ραχήλ, ἥτις τρέχουσα εἰς προὔπαντήσιόν του ἐλάμβανε τὰς χεῖρας του, ἐπήδω ἐπὶ τοῦ τραχήλου του καὶ περιστρέφουσα αὐτὸν διὰ τῶν βραχίωνων τῆς τὸν ἠσπάζετο ἐγκαρδίως.

Ἡμέραν τινα ἡ μικρὰ ἐπιστρέφουσα ἐκ τοῦ σχολείου ἐπήδησεν ἐπὶ τῶν γονάτων τοῦ πατρὸς τῆς, εἶπε τὴν κεφαλὴν του μεταξὺ τῶν δύο χειρῶν τῆς, λέγουσα διὰ τῆς γλυκειᾶς καὶ λιγυρᾶς φωνῆς τῆς.

Πάτερ κάμνεις ἐνίοτε τὴν προσευχὴν σου;

Τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς συναφρευσθή. Ἐύψα τὴν κεφαλὴν μου ἐπὶ τοῦ βραχίονός μου, εἶπεν ἡ βράπτρια, ἥτις μοὶ δὴγαῖτο τὸν ἱστορίαν, καὶ ἡ καρδία μου ἐπαλλε σφοδρῶς γινώσκουσα ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦτο λίαν δυστροφος ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, διότι τὰ βιβλία του τὸν ἀπεμάκρυναν τῆς ἀληθείας, καὶ δι' αὐτὸν ἡ θρησκεία δὲν ἦτο ἄλλο εἰμὴ μῦθος.

Ἀνεπήντησε πάραυτα εἰς τὴν ἐρώτησιν τοῦ παιδίου, ὡς ἐκ τούτου ἠναγκάσθη ἡ μικρὰ νὰ ἐπαναλάβῃ μετὰ μικροῦ χαϊδεύματος. Λέγε, καλὲ πάτερ, κάμνεις ἐνίοτε τὴν προσευχὴν σου;

Εἰς ποῖον θέλεις νὰ τὴν ἀπευθύνω! εἶπεν αὗτος τέλος.

Εἰς τὸν Θεόν. Ἀπήντησεν ἡ μικρὰ μὲ τόνον ἐμφάσεως. Δὲν γνωρίζεις τὸν μικρὸν στίχον.

Πάτερ, οὐ τοῦ πατρὸς μου λατρεία,
Ἥτις τὸν κόσμον εἰς σέβας κινεῖ
Θεῖον ὄνομα ἀγάπης καὶ φόβου
Πάντα ἢ μήτηρ μου σὲ προσκυνεῖ

Λέγε, παραλαῖς ἐνίοτε τὸν Θεόν;

Τίς οἶδε ἐάν ὑπάρχη Θεός!

Πῶς! οὐ δὲν γνωσκεις τούτου; ἀπήντησεν ἡ Ραχήλ μετ' ἀφελούς ζωηρότητος.

Ὁ πατήρ ἦτον ἔτοιμος ν' ἀπαντήσῃ. Ἀμφιβόλον ΟΧΙ περιπλανατὸ ἐπὶ τῶν χειλέων του, ὅτε ἡ μικρὰ ἐπανελάβε.

Ὁ πάτερ, χρεωστεῖς νὰ προσεύχησαι. Μάλιστα χρεωστεῖς.

Εἰς τὴν περιστάσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἤθελον ὑπάρχει εἰς, ἀπήντησεν αὗτος διὰ βλήματος ἐκπλήξεως, ἡγήθη, κατεφιλοῦσε τὸ τέκνον του, καὶ θύσας αὐτὸ κατὰ γῆς ἀνεχώρησε μετὰ μεγάλης ταχύτητος.

Ἡ σύζυγός του ἐκλαίεν, οἱ ὀφθαλμοὶ μου ἐπληροῦντο δακρύων. Ἡ Ραχήλ παρετήρει ἡμᾶς μετ' ἐκπλήξεως, ὅτε τῆς εἶπον.

Πρέπει πάντοτε ἀγγελεῖ μου νὰ προσεύχησαι διὰ τὸν πατέρα σου καὶ διὰ τὴν μητέρα σου.

Πάραυτα τὸ παιδίον ἐγονοπέτησε πρὸ τῶν γονάτων τῆς μητρὸς του, ἐστάθρως τὰς μικρὰς του χεῖρας καὶ ἐπανελάβε χυμυλῇ τῇ φωνῇ λόγους ἀπλοῦς, τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀκούσει βεβαίως εἰς τὸ σχολεῖον, ἀλλὰ μετὰ βαθυτάτου αἰσθήματος.

Δὲν ἤξεύρω ἐάν ὁ πατήρ τοῦ ἤκουσεν, ἐν μόνον γνωρίζω ὅτι οἱ τελευταῖοι τὸ λόγοι ἐνετυπώθησαν εἰς τὴν καρδίαν του.

Εἰς τὴν περιστάσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἤθελον, ὑπῆρχε εἰς. Οὗτος ὁ λόγος ὑπῆρξεν ἀναντήρητος, καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ὁ ἄνθρωπος μετεβλήθη.

Ἐλεγε δὲ. Τί θ' ἀπωλέσῃ ὁ ἀπιστος ἐάν παρκαλῆ;

Τίποτε! καὶ ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ἡ λυπηρὰ ἀμφιβολία θὰ ἦτο ἀληθῆς. Ἄλλ' ἐάν τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι αὐτὴ ἡ ἀλήθεια, τί δὲν χάσει; Ἄλλ' εἶναι τρομερὸν πρᾶγμα νὰ πῆσῃ τις εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ζῴου, τοῦ Θεοῦ.

Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος; ὀλίγας λέξεις κατ' ἀρχὰς ἐπρόφερεν. Ἄλλ' ἀναγνώσας τὸ Εὐαγγέλιον ἐσκέφθη πολύ. Πάραυτα ἡ ἐκφρασις τοῦ προσώπου του, μετεβλήθη, τὰ χαρακτηριστικά του ἀπέλεσαν τὴν τραχύτητά του ἐνίοτε εὐκρινῆς χαμόγελον τοῖ; ἀπέδιδε λάμψιν. Ἡ σύζυγός του εὕρισκεν αὐτὸν καλλίτερον παρά ποτε, τὰ τέκνα του χάσαντα τὸν τρόπον των ἤγοντο πάντοτε καὶ χαϊδεῖον αὐτὸν ὡς ἡ Ραχήλ. Νέα χαρὰ ἐλαμψεν εἰς τὴν οἰκίαν ταύτην διότι ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ εἰσῆλθεν ἐν αὐτῇ, ἡ εἰρήνη αὐτὴ ἡ υπερβαίνουσα πᾶσαν εὐτυχίαν

(ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)